

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Připravenost občanů efektivně řešit emergentní situace
při ztrátě civilizačního zázemí**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Dvorský, Ph.D.

Vypracovala:

Adéla Škvorová

Praha, březen 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání dalšího titulu. Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze bakalářské práce je identická s její tištěnou podobou.

V Praze dne:

Adéla Škvorová

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce, panu PhDr. Jaroslavu Dvorskému, Ph.D., za podnětné rady, připomínky a za metodické vedení práce. Poděkování patří také všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumu.

Abstrakt

Název: Přípravenost občanů efektivně řešit emergentní situace při ztrátě civilizačního zázemí

Cíle: Cílem bakalářské práce je porovnat připravenost občanů na situace, které vyžadují okolnostmi vynucený pobyt ve volné přírodě, a to v porovnání mezi skauty a ostatními občany. Zkušenosti jsou posuzovány podle otázek zaměřených na dovednosti spojené s přežitím v náročných podmínkách ve volné přírodě.

Metody: K získání dat byla využita metoda dotazníku. Cílovou skupinu tvořily osoby starší patnácti let. Dotazník byl distribuován pouze pomocí internetu.

Výsledky: Výzkumu se zúčastnilo celkem 676 respondentů, z nichž bylo 200 vyhodnoceno. Získaná data jsou zaznamenána do tabulek a grafů. Vyhodnocení práce ukazuje na lepší připravenost členů skautské organizace na přežití v přírodních podmínkách na rozdíl od ostatních občanů České republiky.

Klíčová slova: přežití, skaut, civilizační změny, příroda

Abstract

Title: Readiness of citizens to effectively resolve emergency situations, when support of civilization background is unavailable.

Objectives: Objective of this bachelors thesis is to observe readiness of subjects during situations in which they're forced by circumstances to stay outdoors. The results are compared between scouts and other citizens. Experience is analyzed based on a series of questions aimed at survival skills in harsh or challenging environments outdoors.

Methods: The data was obtained through a questionnaire method. Target audience were people older than 15 years. Questionnaire was distributed only through the internet.

Results: There were 676 respondents total in this research, out of which 200 were used for the data. Obtained information was processed into tables and graphs. Evaluation suggests better readiness of members of the scout organization for survival in natural environments as opposed to other citizens of Czech Republic.

Key words: survival, scout, civilization changes, nature

OBSAH

Seznam použitých symbolů a zkratk.....	9
1 ÚVOD.....	10
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	11
2.1 Přežití – Survival	11
2.1.1 Psychologie přežití.....	12
2.1.2 Fyzická příprava pro přežití	13
2.1.3 Plán na přežití	14
2.1.4 Vybavení.....	15
2.1.5 Oblečení	15
2.1.6 Oheň.....	16
2.1.7 Přístřešek.....	17
2.1.8 Voda.....	18
2.1.9 Potrava	19
2.1.10 První pomoc	20
2.1.11 Orientace	21
2.2 Skauting	23
2.2.1 Historie.....	25
2.2.2 Myšlenkové základy skautingu.....	31
3 CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	36
3.1 Úkoly práce.....	37
3.2 Výzkumné otázky	37
4 METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	38
4.1 Popis výzkumného souboru	38
4.2 Použité metody,	41
4.3 Sběr a analýza dat	41
5 VÝSLEDKY	43
5.1 Výsledky jednotlivých otázek.....	43
5.2 Celkové výsledky.....	58
6 DISKUZE	60

7 ZÁVĚRY	63
Seznam literatury	66
Seznam příloh	68

Seznam použitých symbolů a zkratek

Neskaut – pojem využívaný v bakalářské práci pro pojmenování osob, které nejsou členy skautského hnutí

1 ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá připraveností dnešní populace na efektivní řešení emergentní situace při ztrátě civilizačního zázemí a porovnává zkušenosti skautů a ostatních obyvatel na území České republiky. Práce odhaluje, jak jsou dnešní obyvatelé naší země připraveni žít v případě potřeby mimo svůj domov a běžné pohodlí. Zabývá se především problematikou přežití ve volné přírodě.

K výběru tématu bakalářské práce mne vedly dva základní aspekty. V první řadě je to snaha o zmapování zkušeností a dovedností lidí s přežíváním v přírodě. Tento aspekt vychází z mého zájmu o studijní obor Ochrana obyvatelstva, který jsem se rozhodla na Fakultě tělesné výchovy a sportu na Karlově univerzitě studovat. Druhým aspektem je můj celoživotní vztah k přírodě a životu v ní, s čímž úzce souvisí má činnost ve skautské organizaci, kde v současné době vedu jedno z pražských středisek a snažím se společně s týmem vedoucích předat podstatné zkušenosti mladším členům. Na základě tohoto faktu jsem se rozhodla zkušenosti skautů porovnat se zkušenostmi ostatních.

V teoretické části práce se zaměřuji na již známé a ověřené metody přežívání v přírodních podmínkách. Krátce představuji celosvětovou skautskou organizaci a její vztah k přírodě a mezilidským vztahům. S tímto tématem skauting velmi blízce souvisí a v dnešní době napomáhá k výchově dětí a mladistvých ve 216 zemích světa.

Pomocí dotazníkového šetření v praktické části práce zjišťuji jaké zkušenosti mají s přežíváním skauti a jaké zkušenosti na rozdíl oproti tomu mají ostatní lidé, kteří s podobnou organizací jako je skauting do styku nepřišli. Cílem práce je porovnat tyto dvě kategorie obyvatel a zjistit, kdo by si v dané situaci poradil lépe. Ráda bych poukázala na to, jak je v dnešní době tato problematika důležitá a aktuální. Pomocí dotazníkového šetření rozpoznávám, co motivuje obyvatelstvo k (sebe)vzdělávání v tomto oboru a kde čerpají informace a zkušenosti, což by mohlo být do budoucna v daném oboru přínosem. Bakalářská práce ukazuje, jaký zájem mají lidé o informace, jak v přírodě přežít a jaký vztah vlastně k přírodě mají. Prostřednictvím získaných údajů můžeme posoudit, jak by bylo možné vzdělanost lidí v uvedeném oboru rozvíjet. Budeme vědět, zda je o informace zájem nebo nikoliv.

Přežívání v přírodě se dnes věnuje velké množství lidí i organizací, jsou pořádány kurzy s různými specializacemi na přežívání v odlišných podmínkách. Otázkou je, jak velký zájem o tyto aktivity projevují potenciální účastníci.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2.1 Přežití – Survival

Survival můžeme popsat jako umění zůstat naživu i za mimořádných situací. Prvotně bychom se měli snažit umět naplno využít všech zdrojů, které nám v danou chvíli poskytuje příroda. Důležité je vědět, jak přilákat pozornost pro naši záchranu a zvládat navigaci s mapou a buzolou. Nezbytně nutné je znát způsoby, jak si udržet zdravou psychickou kondici a umět ošetřit zranění naše i ostatních jedinců. Veškeré vybavení, které máme k dispozici je nám výhodou. (Wiseman, 1993)

V příručce Ministerstva obrany (2008) se můžeme dočíst, že slovo survival je anglického původu. Každé z jeho písmen nám v potřebě přežití napovídá, jak se zachovat.

- S – survey situation – odhadni situaci

Pokud se ocitneme v nestandardní situaci, je nutné myslet především na své bezpečí, zjistit kde se vlastně nacházíme a co nám hrozí. Důležité je najít místo, na kterém se můžeme ukrýt a následně pak z tohoto místa sledovat a vyhodnotit hrozící nebezpečí.

- U – use your flesh – využívej všechny své smysly

Tímto slovním spojením je myšleno být vnímavý k dané situaci. Nenechat se překvapit nečekanou situací a mít vše promyšlené a naplánované. Nesmíme ztratit orientaci a pojem o tom, kde se nacházíme. Mohlo by dojít k zásadním chybám jako je například ztráta výstroje, zranění, zajetí nebo smrt.

- R – remember – zapamatuj si, kde jsi

Je velmi důležité, aby v dané situaci všichni přítomní věděli, kde se nachází a kam eventuálně jdou. Pokud je k dispozici mapa a buzola, je nutné neustále vědět, kdo ji u sebe má a mít v mapě zaznačené místo, na kterém se nacházíme.

- V – vanquish – překonej strach a paniku

Strach a panika jsou velkým nepřítelem a velmi negativně ovlivňují pocity a chování všech zúčastněných. Nejdůležitějším aspektem je udržení klidu v celé skupině. Odpovídající chování v takto vypjatých situacích je vhodné řešit prevencí jako např. účastí na kurzu přežití.

- I – improvisation – improvizuj

Není důležité, zda máme k dispozici kompletní výbavu pro přežití. Podstatné je to, jak dokážeme improvizovat a chybějící předměty nahradit, a ty které máme, využít i k jiným účelům, než ke kterým byly určeny původně. Dnešní pohodlná doba člověka hýčká a není potřeba být vynalézavý. Je důležité v běžném životě improvizaci trénovat.

- V – value – hodnota života

Hodnoty, které člověk má a které díky znalostem a zkušenostem v průběhu života získá, velice ovlivní jeho vůli k životu i v nesnadných situacích. Touha překonávat překážky a problémy velmi dobře nasměruje naši fyzickou sílu a pomůže čelit nelehkým situacím, ve kterých se můžeme ocitnout.

- A – autochthon – jednej jako domorodci

Domorodí obyvatelé a zvíř jsou velmi dobře přizpůsobeni prostředí, ve kterém žijí, a proto pro nás mohou být odpozorované informace klíčové k přežití. Je důležité sledovat, jak se zvíř chová, kam chodí pro vodu, jak získává potravu, kdy a kde odpočívá. Pokud jsou na blízku domorodci, je vhodné navázat s nimi kontakt a projevit zájem o jejich způsob života, zjistit jaké mají zvyky a jaké nástroje používají.

- L – live with your flash – žij svými smysly

Pokud nemáme znalosti a dovednosti podstatné pro přežití situací jako je válka, zajetí, únos, přírodní katastrofa a podobné, naše šance na přežití se snižuje. Zda přežijeme záleží na připravenosti. Pokud se tedy chystáme do nebezpečného prostředí, je zásadní mít znalosti a trénovat dovednosti dříve, než se tam vydáme. Pokud budeme trénovat přežití, zmenšíme tím strach z neznámého a neočekávaného a zvětší se nám sebedůvěra. Naučíme se žít vlastními smysly. (Kolektiv autorů, 2008)

2.1.1 Psychologie přežití

„Pevné rozhodnutí přežít za každou cenu často vynahradí chybějící znalosti konkrétních dovedností pro přežití.“ (McNab, 2010, s. 7)

Dle Wisemana (1993) je pro udržení života velmi důležité nevzdávat se a především si zachovat pozitivní myšlení. Když má člověk odhodlání, je schopný přežít i zdánlivě nemožné situace. Dobrým tréninkem můžeme dosáhnout sebedůvěry, která je pro přežití nezbytná a pomůže nám udržet si psychické zdraví a překonat duševní stres.

Může se stát, že se ocitneme v situaci, kdy budeme mít k dispozici pouze oblečení, které máme na sobě, zůstaneme bez jakéhokoliv zdroje jídla, tekutin, tepla a ocitneme se bez přístřeší a bez jistoty bezpečí. Dnešní moderní doba plná pohodlí, nás od takových situací poměrně dost vzdaluje a jen málokdo si umí představit, že se v takovéto situaci ocitne. Je třeba si uvědomit, že psychický stav může být výsledkem podmínek, ve kterých se nacházíme. Proto je nutné se v první řadě vypořádat s problémy, které přináší okolní prostředí. Vhodné je stanovovat si malé cíle, které nám po jejich splnění udělají radost a doplní pozitivní energii. Udrží to naši mysl aktivní, podpoří sebedůvěru a zbavíme se tak pocitu strachu a potenciální bolesti.

V minulosti se lidé do stresových situací dostávali běžně. Museli čelit například nebezpečí útoku divoké zvěře nebo napadení ze strany jiné komunity lidí. Dnes tomu tak není a lidé ztratili povědomí o reakcích vlastního těla na nebezpečí. Pokud k němu dojde, tělo je ochromeno a neschopno jakéhokoliv pohybu. Jde o zablokování jak fyzické, tak psychické. Pokud se nečekané zážitky opakují, může dojít k úplnému psychickému zhroucení, a to i po delší době. Můžeme pozorovat mnoho znaků, které upozorňují na to, že člověk podléhá stresové reakci. Pokud ke stresu dojde, ovlivňuje tento stav pak člověka natolik, že může v dané situaci znamenat nebezpečí. Stres může kromě jednotlivce postihnout i celou skupinu. V té chvíli se pravděpodobně sníží její soudržnost, vytratí se řád a tím se snižují šance na přežití. Velkým problémem je nedostatek spánku, který má následně dopad na rozumový úsudek a citové prožívání. (McNab, 2010)

2.1.2 Fyzická příprava pro přežití

Pokud se dostaneme do situace vyžadující život v přírodě, může pro nás být velikou výhodou náš dobrý zdravotní stav a kondice. Předcházíme tak zranění svalů, kloubů, kostí a disponujeme větší svalovou odolností. Dobrá kondice brání únavě a chrání srdce a plíce

před přetížením. Tělo zvyklé na fyzickou námahu se snadněji přizpůsobí nečekaným podmínkám a upraví podle nich termoregulaci a proces trávení.

Pokud chceme svoji kondici zlepšovat, je vhodné začít u vyhodnocení současné zdatnosti. K jejímu odhadu nám pomůže dosavadní životní styl. Jeho změna k lepšímu je základem kondičního programu pro přežití. Pokud kouříme je nezbytné s tímto zlozvykem přestat. Kouření způsobuje vážné zdravotní problémy a snižuje výkonnost plic, která může být tolik potřebná. Omezena by měla být i spotřeba alkoholu, který obsahuje velké množství kalorií a narušuje myšlenkové pochody. Změna životního stylu nám ovšem stačit nebude. Dále je potřeba zaměřit se na tréninkový režim, díky kterému dosáhneme zvýšení svalové síly a zlepšení dechové zdatnosti a výdrže. (McNab, 2010)

2.1.3 Plán na přežití

Ve chvíli, kdy se ocitneme v nežádoucí situaci je nezbytně nutné jako první vyhledat pomoc, pokud je to možné. Dalším krokem je poskytnutí první pomoci těm, kteří ji potřebují. Následně si obstarat vhodné oblečení a pomůcky pro přežití. Poté vyhledat místo vhodné pro náš úkryt, kde budeme v bezpečí a chráněni před nepříznivým počasím. Bez ohledu na naši únavu je třeba obstarat si co největší množství dřeva, jako zdroje tepla, opatřit dostatek vody a jídla. Přístřešek a oheň jsou zásadní pro následný odpočinek. Jestliže se nám podaří zajistit tyto základní potřeby, naše šance na přežití se zvyšuje. Posloupnost úkolů se samozřejmě liší v závislosti na tom, v jakém prostředí se vyskytneme.

Ve chvíli, kdy máme zajištěno vše nezbytné pro náš maximální komfort, je nutné rozhodnout se, zda zůstat na místě a čekat na záchranu nebo se vydat směrem k civilizaci. Je potřeba zvážit, v jaké situaci jsme se vyskytli, zda je poblíž například vrak letadla, díky kterému nás lze snadněji najít nebo se nacházíme na odlehlém místě bez možnosti signalizovat naši přítomnost. Velkou výhodou je znalost přibližné polohy místa, kde se nacházíme. Můžeme si tak uvědomit, zda se nalézáme poblíž používaných cest nebo leteckých koridorů. Pokud ano, je naděje na naši záchranu větší. V opačném případě víme, že je vhodnější zvolit přesun na jiné místo.

Důležité je zjistit, zda máme k dispozici vysílačku. Následně si sepsat vybavení, kterým disponujeme. Souběžně také zkontrolovat dostupné zásoby vody a jídla a odhadnout na

jak dlouho nám vystačí. Také musíme zvážit náš zdravotní stav a fyzickou kondici ve vztahu k tomu, zda jsme schopni přesunu nebo potřebujeme čas a prostor k regeneraci. (Stilwell, 2002)

2.1.4 Vybavení

Dle McNaba (2010) je nejdůležitější zásadou nebalit nic nadbytečného. Je potřeba vzít si jen takové předměty, které jsou opravdu nutné pro přežití v divočině. Při výběru vybavení zvážíme, jaké nebezpečí nám může hrozit a v jakém podnebí se plánujeme pohybovat. Je nutné posoudit, zda nám dané předměty opravdu přispějí k fyzické pohodě nebo se stanou nadbytečným komfortem.

2.1.5 Oblečení

Díky vhodnému oblečení budeme chráněni před zimou, větrem, deštěm, přehřátím a také před slunečním paprsky. Výběr oblečení je rozhodující pro jakýkoliv pobyt v přírodě. Na trhu existuje nepřehledné množství druhů oděvů, ale my musíme umět vybrat to nejvhodnější. Pokud nemáme dostatečné zkušenosti je pro nás nejsnadnější variantou zeptat se personálu v obchodě zaměřeném na prodej tohoto typu zboží. Ten nám poradí a doporučí oblečení nejvhodnější pro naše účely. (Stilwell, 2002)

„Hlavní zásadou pro vhodné oblékání je princip vrstvení. Jde o zachycení neproudícího vzduchu, který je mezi vrstvami oblečení a je ohříván teplotou těla. Čím více vrstev si oblékneme, tím bude naše izolace větší. Výhodou je také snadná regulace teploty odebráním nebo přidáváním jednotlivých vrstev. Vždy je zapotřebí mít u sebe náhradní suché převlečení od každého kusu, které využijeme po ukončení fyzické námahy.“
(McNab, 2010, s. 17–18)

2.1.6 Oheň

Oheň je životně důležitý aspekt ať se nacházíme kdekoliv. Díky němu usušíme oděv, zahřejeme se, tepelně upravíme stravu nebo ohřejeme nápoje, dokáže zahnat hmyz i divokou zvěř. Poskytne nám světlo a případně poslouží k signalizaci. Oheň napomáhá udržet morálku a dobrý psychický stav. (Stilwell, 2002)

V knize SAS Survival Guide uvádí autor Wiseman (1993) takzvaný trojúhelník ohně. Patří do něj vzduch, topivo a teplo. Pokud bude jedna z těchto tří součástí chybět, trojúhelník přestane fungovat a oheň zhasne nebo se nám jej ani nepodaří rozdělat.

Před rozděláním ohně je nutné dbát na bezpečnost a vyhnout se místům, která nejsou pro tuto činnost vhodná jako může být například blízkost suchého listí. Především v lese je potřeba utvořit kruh o poloměru minimálně dva metry, ze kterého odstraníme veškeré listí a větve až na holou půdu. Ohniště a jeho okolí vyskládáme kameny a pokud fouká silný vítr je vhodné okolo ohniště utvořit zídku z kamenů.

K úspěšnému rozdělení ohně potřebujeme tři základní pomůcky. Je to troudu, surovina na podpal a palivo samotné. Troudu je materiál, který se velmi rychle vznítí a získáme díky němu první plameny. Může to být například březová nebo cedrová kůra, obě mají velký obsah hořlavé pryskyřice. Velmi hořlavé jsou také chomáčky bavlny z oděvů, sušený mech a houby, drcené listy, jemné dřevěné piliny, suchá sláma nebo tráva, jemná vata a papír. Materiál na podpal je drobné, snadno hořlavé dřevo, které můžeme přidat do prvních plamenů a utvoří nám dostatečné teplo pro přiložení paliva. Podpalové dřevo musí být suché. Například můžeme použít menší větvičky z měkkého dřeva, borové šišky, kousky kůry a třísky. Palivo je materiál, který se rozhoří a udržuje potřebnou teplotu. Ideálním palivem jsou velké kusy suchého a tvrdého dřeva. Měkké dřevo obsahuje hodně pryskyřice, a proto shoří velmi rychle. Poté, co se nám oheň rozhoří a vznikne větší teplota je možné přikládat i dřevo vlhké. Vlhké dřevo vytváří dým, který je vhodný k signalizaci. Pokud jsme v oblasti, kde se nevyskytují stromy, můžeme jako palivo užít suchou trávu svázanou do otýpek, suchou rašelinu nebo vysušený zvířecí trus. Pokud míříme na cestu do přírody je nezbytné mít s sebou dostatek zápalek ve vodotěsném obalu. Lze si také vyrobit vodovzdorné zápalky a to tak, že jejich hlavičky

namočíme do vosku a před použitím vosk odstraníme. Pokud zápalky postrádáme musíme využít alternativní způsob zapálení ohně. Jedním z nich může být použití křesadla a ocílky. Při křesání ocílky o křesadlo nám vznikne dostatečné množství tepla pro zapálení troudu. Můžeme také využít kámen nebo v dnešní době průmyslově vyráběná křesadla. (McNab, 2010)

2.1.7 Přístřešek

Jak uvádí Llewellyn (2009), je velmi důležité umět si postavit improvizovaný přístřešek. Ten nás může ochránit před horkem, deštěm, chladem i větrem. Je příhodné hledat nejprve přírodní skrýš jako například jeskyni, skalní převis, husté křoví nebo rozložitý strom. Výhodou je stavět přístřeší na suché, rovné půdě, aby v případě deště nebylo místo zaplaveno, jak by se mohlo stát například v údolí. Přístřešek stavíme v závětrí, ne na vrcholu kopce.

Pro naše improvizované obydlí není vhodné hledat místo v odpoledních nebo dokonce večerních hodinách. Pravděpodobně budeme unaveni a můžeme tak zkreslit náš úsudek o vhodné lokalitě a také oslabit stavební dovednosti. Náš dočasný příbytek by měl být umístěn v dosahu životně důležitých zdrojů jako je voda, potrava a dostatek dřeva.

V lesním terénu pro nás bude výhodou snadný přístup ke stavebnímu materiálu, musíme ovšem dbát na bezpečnost a vyhýbat se uschlým nebo osamoceným stromům. Stejně tak je vhodné vyhýbat se místům, kde je velká koncentrace hmyzu, který se shromažďuje převážně u stojatých vod.

V zimním období můžeme v lesním prostředí, nebo prostředí s malým množstvím sněhu, stavět přístřeší obdobná těm pro zimu netypickým. Pokud se nacházíme v oblasti s dostatečným množstvím sněhu, můžeme nařezat sněhové kvádry z hlubších vrstev závějí, kde má sníh pevnou strukturu a následně z nich vybudovat přístřeší. Můžeme zhotovit sněhovou kupoli a to tak, že vytvoříme hromadu z větví, kterou přikryjeme plachtou a celou její plochu kromě místa pro vchod zaházíme sněhem. Po ztvrdnutí sněhové vrstvy vyndáme zevnitř kupole větve a máme hotový přístřešek. Dále můžeme do sněhové závěje vykopat tunel na jehož konci bude druhý tunel kolmo na ten původní a tím nám vznikne obytný prostor chráněný před průvanem. Na stropě pak vytvoříme malé větrací

otvory. Strop zakulatíme z důvodu vyšší stability a abychom zabránili skapávání vody, která takto bude rovnoměrně stékat po stěnách našeho obydlí. Vytvoříme různé výškové úrovně, na vyšší budeme spát, jelikož teplo stoupá nahoru a níže budeme skladovat vybaven a potraviny. Variantou pro zimní přístřeší je také iglú. (McNab, 2010)

2.1.8 Voda

Základní potřeby člověka jsou jídlo, oheň, přístřešek a voda. Pořadí v jakém je budeme získávat či budovat záleží na tom, kde se nacházíme, ale voda je nezbytná vždy a všude. (Wiseman, 1993)

Naše tělo je tvořeno ze tří čtvrtin vodou, kterou neustále potřebujeme, a proto je nutné ji doplňovat. Průměrný člověk, žijící v mírném klimatickém pásmu, ztratí při běžných činnostech 2–3 litry tekutin denně. Tuto ztrátu nahrazujeme pitným režimem. K dehydrataci dochází již při ztrátě jednoho až pěti procent celkové tělesné tekutiny. Objeví se příznaky jako pocit na zvracení, žízeň, zmatenost, únava a jiné potíže. Ztráta jedné desetiny z celkového objemu tělesných tekutin už znamená vážné zdravotní komplikace. Jsou provázené bolestmi hlavy, rozostřeným viděním, dýchacími potížemi nebo závratí. Ve chvíli, kdy ztráta tělesných tekutin překročí více než jednu desetinu z objemu tělesných tekutin člověk utrpí oběhový šok a pokud nebude ihned obnovena rovnováha tekutin, zemře.

Pokud nemáme dostatečné zásoby vody, budeme ji muset čerpat z otevřených přírodních zdrojů jako jsou jezera, řeky, potoky, sníh, led. Případně využijeme vodu srážkovou – déšť, sníh, kroupy nebo spodní vody, kondenzační vody a vodu z rostlin.

Ideální náповědou pro výskyt vody nám je okolní krajina. Čerpání vody z otevřených zdrojů je pro nás nejsnadnější, ale je třeba myslet na nutnost její filtrace a čištění. Za indikátor výskytu vody můžeme považovat rostliny a zvěř. Mnoho rostlin dokáže předvídat příchod deště a rozevírají své póry a následně vydávají silnější vůni než obvykle. Při větší vlhkosti vzduchu se například rozevírají borové šišky, v opačném případě jsou zavřené. Zelená vegetace se vždy objevuje v blízkosti vody, ať již u povrchového či podzemního zdroje. Smysly živočichů jsou pro hledání vody daleko lépe vybaveny než smysly člověka. Můžeme toho využít a zvířata pozorovat při jejich cestě k

napajedlům, ke kterým se schylují především za svítání nebo soumraku. Spolehlivým ukazatelem pro výskyt vody je také hmyz, který se vždy pohybuje ve vzdálenosti do 100 metrů od zdroje vody. (McNab, 2010)

2.1.9 Potrava

„V přírodní “spižírně” se vždy dá najít něco k snědku, ale získávání potravin vyžaduje velkou zručnost, trpělivost a námahu. Je také třeba si být vědom nebezpečí, které hrozí od některých druhů rostlin i zvěře.“ (Stilwell, 2002, s. 136)

Lidské tělo potřebuje přijímat kalorie v množství, které odpovídá aktuální fyzické aktivitě. V emergentních situacích vyžadující život v přírodních podmínkách může v tomto ohledu dojít k problémům, protože naše strava bude málo vyvážená. Je velmi důležité snažit se sestavit jídelníček z co nejvíce dostupných zdrojů potravy. V opačném případě se budeme potýkat s únavou a případně i nemocí. Musíme myslet na nutnost zvýšení příjmu kalorií z běžné potřeby, která u žen činí 2 000 kalorií na den a u mužů 3 000/den na 4 000 – 6 000 kalorií za den pro obě pohlaví. Z tohoto faktu plyne, že velká část dne bude v takové situaci vyplněna vyhledáváním a přípravou stravy.

Snadnějším zdrojem potravy je pro nás potrava rostlinná. Lov zvířat vyžaduje znalosti a dostatek energie, na rozdíl od sběru rostlin, kde nám stačí pouhé rozpoznání jedlých druhů.

Rostlinná potrava

Ne každá rostlina je vhodná ke konzumaci. Některé druhy mohou způsobit otravu nebo smrt, je nutné orientovat se v rozpoznávání rostlin. Než se vydáme do určené oblasti, měli bychom se naučit rozeznávat rostliny, které se na daném místě vyskytují. V případě, že si nejsme jistí o požitelnosti rostliny, můžeme praktikovat univerzální zkoušku. Pokud během zkoušky dojde k negativní reakci, znamená to, že je nejedlá. Tento test ovšem neplatí pro houby. Pro přesnost výsledků je nutné nejíst osm hodin před zahájením zkoušky a v jejím průběhu nejíst nic jiného než testovanou rostlinu a pít pouze vodu. Rostlinu rozdělíme na části jako jsou listy, kořeny, stonek a plody. Testujeme pouze jednu

z těchto částí. Zjistíme, zda rostlina nemá nepříjemný kyselý nebo hořký zápach. Pokud ano, nejíme ji. Vybranou část rostliny přiložíme na zápěstí nebo do ohbí loktu. Pokud se do patnácti minut neobjeví podráždění pokožky, pokračujeme v testu a rostlinu přiložíme na tři minuty na rty. Pokud nezaznamenáme pálení či svědění, vložíme část rostliny do úst a patnáct minut bez žvýkání ji tam ponecháme. Poté ji rozžvýkáme a dalších patnáct minut nepolykáme. Pokud se neobjeví žádné známky podráždění, rostlinu spolkneme a čekáme osm hodin. Pokud je vše v pořádku, znamená to, že daná část rostliny je jedlá. V případě nevolnosti musíme vyvolat zvracení a vypít velké množství vody.

Vzhledem k tomu, že většina zvířat má odlišný trávicí systém než lidé, odolný proti jedovatým látkám, nelze určit pro člověka požitelnost podle toho, co jedí zvířata. Vhodná je tepelná úprava rostlin vařením, pro změknutí je to nejméně deset minut. Díky vaření můžeme některé rostliny zbavit nepříjemné nahořklé chuti.

Živočišná potrava

Maso je ideální stravou pro přežití, jelikož obsahuje potřebné bílkoviny, tuky, základní vitamíny a minerály. Konzumaci masa ovšem předchází lov a zabití zvířete, což není snadným úkolem především pro jedince, kteří na to nejsou zvyklí. Lovění zvířat, rybaření nebo konstrukce pastí nám zabere spoustu času a stojí nás mnoho energie. Platí zde pravidlo nevěnovat získávání potravy více energie, než nám její konzumace přinese. Ulovené a usmrcené zvíře je potřeba co nejlépe využít.

Nikdy není vhodné jíst zvíře, které je nemocné. Pokud nás k tomu situace donutí je třeba maso důkladně převařit a během zpracování si zakrýt řezné a jiné poranění na naší pokožce. (McNab, 2010)

2.1.10 První pomoc

Stilwell uvádí ve své knize *Jak přežít* (2002), že základní znalost první pomoci pro nás může znamenat záchranu života a nejvhodnějším způsobem čerpání informací je účast na praktickém kurzu první pomoci.

Dle příručky První pomoc pro zdravotníky zotavovacích akcí (Ferenc, 2012) je vždy na prvním místě v případě ošetřování raněného, hned po zavolání první pomoci, vlastní bezpečnost. Než přistoupíme k ošetření zraněné osoby, musíme si být jistí, že tak neohrozíme vlastní život. Je nutné nasadit si ochranné rukavice, teprve poté přistoupíme k samotnému vyšetření. Pohledem zjistíme polohu těla, viditelná zranění a můžeme si všimnout i chování dotyčné osoby. V případě, že raněný leží a nereaguje na oslovení ani na bolestivý podnět, zkontrolujeme dýchání a to poslechem, pohmatem a pohledem. V případě nutnosti zprůchodníme dýchací cesty. Pokud raněný dýchá a je v bezvědomí, uložíme ho do stabilizované polohy, průběžně kontrolujeme jeho stav a neodcházíme od něj. Pokud nedýchá, okamžitě zahájíme resuscitaci, která je prováděna do oživení, do příjezdu záchranné služby nebo do vlastního vyčerpání.

V případě situace s velkým počtem raněných je nutné uvědomit si, komu prvnímu začít pomáhat. Přednostně pomáháme lidem, kteří krvácejí, mají problémy se srdcem nebo s dechem, případně těm, kteří mají více zranění najednou. U raněného nejprve zajistíme dýchání, poté zastavujeme krvácení. V dalším kroku ošetřujeme rány a popáleniny a následně fixujeme zlomeniny a léčíme šok. (Wiseman, 1993)

2.1.11 Orientace

Jak uvádí Sttilwell (2002) je pro přežití ve volné přírodě nezbytná znalost práce s mapou a buzolou. Eventuálně je potřebné ovládat jiné metody navigace. V případě, že nemáme mapu ani buzolu můžeme k orientaci využít slunce, hvězdy, rostliny nebo jiné přírodní jevy, jako například orientace podle stínu.

Mapy nám pomáhají určit naši polohu v terénu. Je nutné vybrat si mapu kvalitní a porozumět symbolům, které využívá. Terén krajiny je v mapě znázorněn vrstevnicemi, které spojují body se stejnou nadmořskou výškou. Díky vrstevnicím si můžeme udělat představu o tom, jak je nebo není oblast hornatá. Mapy jsou děleny čtvercovou sítí, která nám pomáhá určit přesné místo naší polohy. (McNab, 2010)

Abychom mohli určit přesnou trasu cesty, potřebujeme mapu i kompas, který použijeme ke sledování azimutů. Kompas také lze využít k zorientování mapy a určení naší polohy. V noci můžeme na severní polokouli k nalezení severu využít hvězdu s názvem Polárka, která leží takřka nad Severním pólem. Na jižní polokouli nám jih pomůže určit souhvězdí “Jižního kříže”. (Watkins, 1995)

2.2 Skauting

„Pokusme se zanechat tento svět o trochu lepším, než jaký byl, když jsme na něj přišli.“

(Robert Baden–Powell, 1857–1941)

Skauting je výchovné hnutí, které usiluje o všestranný rozvoj člověka. Cílem je, aby lidé byli připraveni zvládat jakékoliv životní situace a byli schopni aktivně zasahovat do života ve světě i do svého vlastního. Jedná se také o životní styl, který je typický dobrými mezilidskými vztahy. Veškeré skautské principy vystihuje slib, zákon a heslo skautů.

Základy skautingu zůstávají již od jeho vzniku stejné, ale díky opakovaným přestávkám, kdy byl u nás skauting zakázán, se začaly některé aspekty výchovy zdůrazňovat více než v minulosti. Kvůli totalitnímu režimu byla celá společnost duchovně i morálně rozvrácena. Proto bylo zapotřebí znovu učit mládež základním životním pravidlům, samostatnosti a vzájemné pomoci. Výrazně byla zanedbávána duchovní výchova, která do jisté míry určuje systém hodnot, který člověk uznává. V dnešní době touží mladí lidé z velké části po povrchních zážitcích a hmotném majetku. Skauting se ale snaží mládeži ukázat opravdovou krásu života, zprostředkovat nevšední chvíle strávené nejen v přírodě s podobně smýšlejícími lidmi. Cílem je vychovat z chlapců a dívek spolehlivé, vytrvalé a čestné lidi. Buduje tak pevné morální zásady a ukazuje správný směr životem.

Dobry vůdce musí být připraven odpovídat dospívajícím členům oddílu na veškeré otázky ohledně smyslu života i když na ně odpověď znát nebude. Skauti a skautky často přijdou s dotazy složitými a neočekávanými, není špatně přiznat jim, že vůdce sám odpověď nezná a bude ji hledat. Děti a mládež se tak učí, že ne na vše máme jasně dané návody a že je nutné najít správné řešení samostatně i za cenu omylů a chyb. Takový přístup vede k procesu sebepoznání každého jedince.

Další obrovskou výchovnou možností, kterou skauting poskytuje, je budování přátelských vztahů. V minulosti byla jiná morálka například ve škole a v domácnosti, na každém místě se říkalo něco jiného a dospívající měli problém utvářet si reálné představy o tom, co je správné. V dnešní době už by se mohla situace zdát snazší, ale i tak se mezi námi vyskytují děti, kterým chybí jistota pevného rodinného zázemí nebo postrádají přátelské vztahy. Každý pokus o nápravu, i když nedokonalý, je pro skauting, ale i pro celou společnost obrovským činem. Proto ve skautských oddílech funguje družinový

system, který klade důraz na vzájemné přátelství a spolupráci. Zajímavý program během schůzek, výletů i táborů napomáhá kladné vztahy udržovat a rozvíjet.

V potaz je brán i fakt, že dnešní doba nepřináší pro mládež kladné vzory. Z literatury i televize se takový vzor vytratil a nahrazuje jej mladý člověk na pokraji společnosti. Televize přináší nadměru krutosti a násilí. Skauting se snaží poukazovat na opravdové hrdiny a nezapomíná na fakt, že vůdce nebo vůdkyně se stává do jisté míry pro děti životním vzorem a také se podle toho musí chovat.

V neposlední řadě přispívá skautská činnost k dobrému zdravotnímu stavu dětí. Ze života současné společnosti postupně mizí každodenní pohyb a pobyt v přírodě. Tato skutečnost je příčinou toho, že lidé jsou méně odolní a častěji nemocní. Proto skauting ještě více než v minulosti napomáhá ke zdravému životnímu stylu a radosti z něj. (Břicháček, 1992)

„Měli bychom rozvíjet schopnost i ochotu vždy znovu se ptát, jak se chovat v běžných i obtížných situacích, hledat na tyto věcné otázky odpověď, překonávat nejrůznější zábrany a vytvářet postupně z dětí vyvrálé osobnosti, které svým životem naplní význam slova skaut–skautka: ten, kdo hledá cestu.“ (Břicháček, 1992, s. 12)

Být skautem znamená ztotožňovat se s principy skautingu. Pokud se někdo pokládá pouze za člena skautské organizace, nemusí jeho přesvědčení být tak silné a pochopení celosvětového hnutí úplné. Skaut se snaží žít podle hodnot a principů na nichž skauting leží a bere je za své. Takoví lidé tvoří skautské hnutí, které je rozšířené po celém světě. Hnutí chápeme jako seskupení lidí s podobným smýšlením, ideály a cíli. Z důvodu prosazování a šíření myšlenek se skauti sdružují do organizací. Organizaci chápeme jako formální útvar skupiny lidí s danou strukturou a s jasným účelem existence. Skautské organizace jsou národní i mezinárodní. Jejich úkolem je zajistit fungování oddílů, kurzů a dalších akcí, které hnutí podporují.

Skauting je nadčasová organizace postavená na ideálech, které oslovují velké množství lidí a z tohoto důvodu se velmi rychle rozšířil po celém světě. Následně přežíval i v nepříznivých podmínkách jako například v dobách totalitního režimu. Hnutí existuje více než sto let a prošlo jím více než půl miliardy členů. (Vítek a kolektiv, 2016)

2.2.1 Historie

Pokusy o výchovu dětí a mládeže prostřednictvím pobytů v přírodě se začaly uplatňovat již v renesanci. Mnoho reformátorů se přiklánělo ke všestranné výchově mládeže, která bude přirozená, v souladu s přírodou, obohacena o tělesnou výchovu. Jedním z prvních propagátorů takové výchovy se stal Francois Rabelais (1494? –1553), který se odkláněl od výchovy knižní a jeho snahou bylo šířit lásku k přírodě.

Během 17. století začal působit na našem území Jan Ámos Komenský (1592–1670). Stěžejní pro něho byly přirozené aktivity dětí a jejich zkušenosti a zájmy. Je autorem výchovného systému od narození až po stáří, nazvaného Pampaedie (=Vševýchova). Byl zastáncem všestranné výchovy všech dětí bez rozdílu.

Ideou návratu k přírodě se dále zabýval například autor díla Emil aneb o výchově, Jean J. Rousseau (1712–1798). Stejným směrem se ubíral i lékař J. B. Basedow (1723–1790) organizující tábory pro chlapce. Dále J. H. Pestalozzi (1746–1826) a John Ruskin (1819–1900), na jehož myšlenky později navazoval Baden–Powell.

Během devatenáctého století byla tělesná výchova zpřístupněna větší části populace. Ve stejném století vzniká v Anglii a Americe sdružení YMCA (křesťanští mladí muži) a YWCA (křesťanské dívky), zaměřené na mimoškolní zájmovou činnost.

Kniha Walden čili život v lesích (1854) od Henryho D Thoreaua popisuje tělesný, duševní i mravní vývoj síly člověka v přírodě. Autor se snažil o hlubší filozofické poznání a jeho cílem bylo splynutí s přírodou. V Anglii byla na základě náboženství založena Williamem A. Smithem organizace s vojenskými prvky – Brigáda hochů. V Německu vzniklo koncem století rekreační hnutí Stěhovaví ptáci, které se věnovalo pobytům v přírodě s důrazem na kamarádství a romantiku. (Kolektiv historické komise, 1994)

E.T. Seton

Lid stále více tíhne k přirozené výchově v přírodě, a to především za účelem předejít rasovému úpadku a z důvodu poklesu zdatnosti tělesné i duševní. V Americe tyto snahy reprezentuje spisovatel, malíř a lovec Ernest Thompson Seton (1860–1946). Seton byl velmi znalý přírody a živočichů v ní žijících. Věnoval se pozorování zvěře a psaní povídek z jejich života. Mnoho z nich bylo následně přeloženo do téměř všech světových jazyků. Také jej můžeme považovat za odborníka ve výchově mládeže. Seton založil v

Americe čtyř Woodcraft Indians, stal se jejich vůdcem a členy učil pozorování, životu v přírodě a zákonům skautů. Stalo se tak dříve než sir Robert Baden–Powell založil skautské hnutí v Anglii. Celý výchovný systém je založen na myšlence získat pozornost mládeže něčím, co ji baví a zajímá a následná výchova k zásadám, které považujeme za správné a prospěšné. Seton si uvědomoval fakt, že hodnota věcí stoupá, pokud si je musíme vlastní námahou vybudovat a zasloužit. Na tomto principu fungovaly i tábory a hochy tak motivoval k samostatnosti a podnikavosti. (Svojsík, 1912)

Dle Vítka (2016) Seton založil v Americe woodcrafterské hnutí roku 1902. Hnutí bylo určeno primárně pro mládež a vycházelo z kladného vztahu k přírodě. Děti se tak učily poznávat přírodu, získávaly zálesácké dovednosti a učily se respektovat původní obyvatele Ameriky. Do jisté míry se původní obyvatel – Indián stává vzorem. Z počátku se skauting Setona a Baden–Powella vyvíjel společně, později se ovšem myšlenky odlišovaly a každé hnutí se ubíralo svým směrem. V Americe byl preferován rozvoj individuální osobnosti. V Anglii Baden–Powell naopak kladl důraz na křesťanské hodnoty, skauting s nimi byl přímo propojen. Velkou roli zde hrají hierarchie a formální řád. (Vítek, 2016)

Seton se stal v roce 1910 prvním náčelníkem skautů USA. I přesto dále rozvíjel své woodcrafterské hnutí, pro které napsal Knihu lesní moudrosti. (Kolektiv historické komise, 1994)

Baden–Powell

Za zakladatele skautingu je považován Robert Baden–Powell (1857–1941). Velké množství praktických zkušeností získal během vojenských výprav do Afganistanu, Indie a Afriky. Naučil se zde stopování, pozorování, hledání cesty, pohybu v neznámé krajině a spoustě dalších dovedností potřebných k životu v přírodě. V Indii zavedl výchovu průzkumníků, pro které v roce 1899 sepsal příručku Aids to scouting (Pomůcky – pokyny pro průzkum, zvědy). Podobné výchovy poté využil u chlapců v Jižní Africe během búrské války (1899–1902). Chlapci byli samostatní a s velkou vážností řešili veškeré úkoly. Zde vznikl první princip družinového systému. Po návratu z války se Baden–Powell ujistil, že jeho příručka Aids to scouting má veliký úspěch a čte ji mnoho chlapců.

Tato příručka ovšem není určena pro veřejnost, ale pro vojáky, a proto se rozhodl ji přepracovat.

První skautský tábor se uskutečnil na ostrově Brownsea, v roce 1907. Baden–Powell zde vedl okolo dvaceti chlapců. Tento okamžik je považován za vznik skautského hnutí. Poprvé byl použit princip družin, který je i nadále nejdůležitějším metodickým základem skautingu. Chlapci byli rozděleni do několika skupin, v čele každé skupiny byl vždy nejstarší a nejzkušenější z nich.

Později, v roce 1908, vydal příručku určenou pro chlapce *Scouting for boys*. Kniha je psána přesně podle toho, jak proběhl první tábor na Brownsea. Je rozdělena do devíti kapitol. Nalezneme v ní mravní hodnoty skautingu ukotvené slibem, heslem a zákonem. Veškerá mravní výchova k bratrství, optimismu, lásce k přírodě, čestnosti, smyslu pro povinnost a ke kázni vychází z křesťanské víry. Vedle této části najdeme i část technickou, kde se dočteme informace týkající se činností v přírodě.

Na rozdíl od Amerických skautů, skauti v Anglii již od počátku dodržují přísný krojový řád. Odznakem je lilie, symbolizující čistotu a správný směr životem.

První dívčí oddíly vznikají roku 1910 v Angli. Zasloužila se o to Baden–Powellova sestra Agnes. Znakem skautek se stal trojlístek.

Skauting se začal velmi rychle šířit po celém světě. V Evropě vznikaly první oddíly v Německu, dále pokračoval rozvoj nejen v Americe, ale i Asii, Austrálii a na Novém Zélandu.

Během první světové války prokazovali skauti službu vlasti jako poslíčci, hlídky na mostech a železnicích, při pomocných pracích v nemocnicích a ti starší z nich odcházeli do války. Role vůdců poté zastávaly z velké části ženy.

V roce 1915 E. T. Seton opustil hnutí skautů v Americe a pokračoval ve výchově Zálesáckých Indiánů i když teď díky vlivu Baden–Powella s pevnější organizací.

Příručku pro skautky Baden–Powell vydal roku 1918. Ve stejném roce byla zvolena jako náčelník britských skautek Baden–Powellova manželka Olave, která se zapojovala do vedení již od roku 1916. (Kolektiv historické komise, 1994)

Mezinárodní organizace a Jamboree

První skautské celosvětové setkání, nazvané Jamboree se uskutečnilo v roce 1920, v Anglii, poblíž Londýna. Taková setkání se konají každé čtyři roky, vždy v jiné zemi. Ve stejném roce vznikla organizace WOSM (World Organization of Scout Movement) se sídlem v Ženevě. Tato organizace zaštiťuje veškeré skauty na světě. Dívčí organizace WAGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) vznikla roku 1928 a její sídlo najdeme v Londýně. Světová organizace pro dospělé skauty a skautky vznikla roku 1953. V dnešní době funguje pod zkratkou ISFG (International Scouts and Guides Fellowship). Tyto organizace zásadně posílily mezinárodní rozměr skautingu. (Vítek a kolektiv, 2016)

Historie českého skautingu

Na přelomu 19. a 20. století, v době před počátkem skautingu, se na našem území na mimoškolní aktivitě mládeže podílela především církev a tělovýchovné spolky. V místech, kde působily tělovýchovné jednoty byla velká část mládeže do jisté míry ovlivněna jejich ideami.

První z nich je Sokol, založen roku 1862 na podnět Miroslava Tyrše. Základ organizace stojí na prostém a nářadovém tělocviku, který není pro mládež příliš atraktivní. Především děti z lepších rodin navštěvovaly Sokol pravidelně jednou týdně. Naproti Sokolu, působícímu ve městech, byly zakládány Dělnické tělovýchovné jednoty, které ovšem v této době nebyly zdaleka tak početné jako Sokol a vliv na mimoškolní činnost nebyl příliš veliký. Další tělovýchovnou organizací byl Orel, úzce spjatý s katolickou církví. (Plajner, 1992)

Zakladatelem českého skautingu je Antonín Benjamín Svojsík (1876–1938). Propojil myšlenky skautingu amerického a britského a po návštěvě Anglie vytvořil v roce 1911 první oddíl chlapců. O rok později uspořádal první skautský tábor nedaleko Lipnice. Stejněho roku napsal knihu *Základy junáctví*, která je považována za bibli českého skautingu. A. B. Svojsík chtěl, aby skauting fungoval pod záštitou Sokola, ale tato myšlenka nebyla Sokolem podpořena. Roku 1914 byl založen spolek Junák – Český skaut. První tábor českých skautek proběhl v roce 1915 poblíž Živohoště a první družina

děvčat nesla název Sasanky. Velký počet středisek a oddílů vznikl v období po první světové válce. Ihned po 28. říjnu 1918, kdy vznikla Československá republika se skauti společně se Sokolem zasloužili o všeobecné uznání za služby státu, a to především zřízením pošty skautů. Záštitu nad skauty držel i sám T. G. Masaryk a později pak jeho nástupce Edvard Beneš.

Po období rozkvětu našeho skautingu následovalo několik desítek let pro skauting velmi nepřívětivých. A to kvůli opakovanému potlačení nebo zákazu ze strany totalitní moci. Stalo se tak v letech 1940 zásluhou nacistů a v letech 1950 a 1970 zásluhou komunistů. (Vítek a kolektiv, 2016)

V roce 1939 se poměry po okupaci českých zemí hitlerovským Německem značně změnilly. Na Junáka byl veden nátlak k vystoupení z mezinárodní skautské organizace a ke spolupráci s mládeží Hitlerovskou. Tento tlak byl ovšem bez výsledků a Junák si zachoval své postavení. Hlinkova garda zlikvidovala skauting v již odtrženém Slovensku a v létě roku 1940 gestapo společně s německou armádou začalo likvidovat skautské tábory na našem území. Majetek byl zabaven nebo na místě zničen a účastníci táborů rozeznáni. Koncem října roku 1940 bylo podepsáno rozhodnutí o zrušení Junáka a následně gestapo obsadilo a znemožnilo pokračování v činnosti skautskému ústředí. Některé skautské oddíly ukryly svou činnost pod hlavičku jiné organizace jako například Klub českých turistů a kluby Mladého hlasatele. Některým skautům se podařilo uprchnout a následně v Anglii udržet československou skautskou organizaci. Jednou z odbojových skupin proti nacistickému Německu byla skautská Zpravodajská brigáda. Její činnost byla založena na drobných sabotážích, rozšiřování zpráv zahraničního vysílání a roznášení letáků.

Ihned po osvobození zahájila skautská organizace svou činnost. Kvůli nátlaku komunistů Junák vstoupil do Svazu československé mládeže (SČM), ze kterého následně nemohl vystoupit. Organizace se velmi rozrůstala a počet členů se blížil 250 tisícům.

Roku 1948 bylo zrušeno vedení Junáka a vznikl Akční výbor ústředí Junáka, který skauty zcela zapojil do komunisty řízeného SČM. Ještě téhož roku Svaz rozhodl o zrušení náboženské výchovy v rámci Junáka. Skauti starší patnácti let museli vstoupit do SČM nebo nesměli nadále pokračovat v činnosti a vykonávat své funkce. Z tohoto důvodu velké množství oddílů zaniklo, rozpadlo se nebo přešlo do ilegality. Jelikož se stal

skauting součástí organizace, která byla politicky orientována, bylo ukončeno členství v Mezinárodní skautské organizaci, která si jako jeden z požadavků klade nezávislost na politické straně. Roku 1949 byla založena Pionýrská organizace, do které přešel i zbytek členů Junáka, který byl roku 1951 znovu rozpuštěn. Pionýrská organizace byla vázána na školu, oddíly měla koedukované a věnovala se především politické výchově. V následujících letech se skauting propagoval ze strany státu jako nepřítel vlasti a velký počet činovníků byl odsouzen k mnohaletým trestům vězení, doživotním trestům ve vězení nebo dokonce k trestům smrti. Například v Německu a Kanadě vznikaly exilové oddíly vedené emigranty.

Pokusy o obnovení skautingu začínají již v letech 1964, kdy Pionýr zve skauty, aby v jejich organizaci vedli svým vlastním způsobem. Prezident Novotný obnovu Junáka odmítl. I přesto vznikají skupiny mládeže sympatizující se skautskou výchovou. Obnova Junáka jako taková ovšem přichází až v roce 1968 díky demokratizačnímu procesu "Pražské jaro". Vznikají skautské oddíly a spojují se s oddíly které do té doby fungovaly v jiných organizacích. Opět se pořádají skautské tábory, vznikají nové klubovny a vycházejí skautské časopisy.

Po obsazení Československa armádami zemí Varšavské smlouvy pod vedením Sovětského svazu se ovšem situace začala výrazně zhoršovat a vedla k zatím poslednímu potlačení Junáka. Roku 1970 jsou ze skautské organizace vypuzeni ti, kteří nesouhlasí s názory KSČ (Komunistická strana Československa). Činnost Junáka je ukončena na podzim roku 1970. Několik oddílů dále pokračovalo ve svém působení pod záštitou jiných organizací. Například Svazarm, Mladí požárníci, ale především pod Turistickými oddíly mládeže (TOM). Mnoho činovníků bylo z důvodu skautských aktivit propuštěno ze státních služeb a degradováno ze zaměstnání. Ti, kteří odešli do zahraničí, vedli v rámci místních organizací nadále skautské oddíly. Díky tomu, stejně jako v minulosti, mohla proběhnout další obnova skautingu.

Pád komunismu v roce 1989 znamenal znovuoobnovení skautingu, a to několik dní po sametové revoluci. Junák navázal kontakt s exilovými skauty a světovým ústředím, k činnosti se vrátili bývalí vedoucí a během stejného roku byly schváleny skautské stanovy. V roce 1993 byl Český a Slovenský skauting oddělen. (Kolektiv historické komise, 1994)

2.2.2 Myšlenkové základy skautingu

„Junák – český skaut, z. s. je dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, jehož posláním a účelem je – v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden–Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí; jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce; sobě samým; bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě.“ (Stanovy Junáka, 2014, s. 1)

Skauting je výchovné hnutí řadící se mezi mimoškolní aktivity. Nejedná se tedy pouze o rekreační zájmovou činnost, ale zaměřuje se především na výchovu mladých lidí, kde věková hranice není pevně stanovena. Zákaz diskriminace je jednou ze základních zásad skautského hnutí, jehož členové mezi sebe berou každého bez ohledu na původ, barvu kůže nebo náboženské vyznání, pokud ovšem dotyčný přijímá cíl, principy a metody skautské organizace. Cílem skautingu je rozvíjet schopnosti mládeže po stránce duchovní, společenské, rozumové i fyzické. (Břicháček, 1992)

Principy skautingu

Smysl existence jakéhokoliv hnutí je založen na základních principech a hodnotách. Principy určují, jakým směrem se má rozvoj mladých lidí ubírat. Celosvětový skautský systém hodnot vyjadřují tři základní principy. Je to odpovědnost vůči sobě, odpovědnost vůči ostatním a odpovědnost vůči Bohu.

Odpovědnost vůči sobě vede člověka ke zodpovědnosti za své činy. Tento princip nám určuje nezbytnost výchovy mladých lidí k tomu, aby svůj život žili svobodně a sami si určovali cíle a vytrvali v jejich plnění. Nabádá nás k uvědomění si vlastních předností i nedostatků, vede nás ke vzdělávání, sebepoznání a sebezdokonalování. Pokud člověk umí rozvíjet sám sebe pak teprve může rozvíjet i ostatní.

Odpovědnost vůči ostatním vystihuje odpovědnost každého člověka vůči společnosti. Skauting vychovává mládež k respektu. Členové oddílů jsou zapojováni do lokálních, národních i mezinárodních aktivit. Důraz je kladen na rovnoprávnost mezi ženou a mužem. Děti jsou vedeny k tomu, aby si vážily lidské práce a následně byly schopny najít

pro sebe pracovní uplatnění. Členové skautského hnutí jsou vedeni k pozitivnímu přístupu k životu tak, aby si dokázali poradit s jakoukoliv situací, kterou jim život přinese. Důležitý je vztah a úcta k přírodě.

Odpovědnost vůči Bohu můžeme také nazvat jako odpovědnost vůči vyšším hodnotám, než jsou hodnoty materiální. Nejde tedy primárně o konkrétní náboženství, ale o otázku smyslu života. Díky této otázce je skautská mládež vedena k duchovnímu životu a pomáhá překonávat omezenost světa materiálního. Učí ke vzájemnému respektu různých náboženství. Každý může vidět své hodnoty odlišně, občas se můžeme setkat s pojmem Nejvyšší pravda a láska. (Hrica a kolektiv, 2004)

Skautský zákon

Zákon skautů vychází ze tří principů skautingu, skládá se z deseti bodů připomínajících křesťanské desatero. Je to stručný návod k tomu, jak by se měl každý skaut chovat. Především mladším skautům, kterým by bylo obtížné vysvětlovat skautské principy, zákon napomáhá k získání představy o správném chování. (Vítek a kolektiv, 2016)

1. *Skaut je pravdomluvný.*
2. *Skaut je věrný a oddaný.*
3. *Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.*
4. *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
5. *Skaut je zdvořilý.*
6. *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
7. *Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
8. *Skaut je veselý myslí.*
9. *Skaut je hospodárný.*
10. *Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.*

(Stanovy Junáka, 2014, s. 2)

Skautský slib

Slibem skaut potvrzuje svůj souhlas s myšlenkovými základy skautingu, porozumění principům a prohlašuje tím, že jeho chování odpovídá požadavkům skautského zákona. Slib není naprostým závazkem, ale přísahou, že se budeme snažit vše plnit, jak nejlépe umíme a případně budeme hledat vhodnou cestu k nápravě.

*„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:
sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,
plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.“*

Slib lze doplnit dobrovolným dodatkem: „K tomu mi pomáhej Bůh.“

(Stanovy Junáka, 2014, s. 1)

Slib tvoří tři body. V prvním se slibuje služba nejvyšší Pravdě a Lásce, potvrzuje se tím víra v hodnoty vyšší, než jsou hodnoty materiální. V jiných zemích se můžeme setkat se službou vyšším ideálům nebo s odpovědností vůči Bohu. Ve druhé části se skaut zavazuje k úctě ke všem principům skautingu a oznamuje, že porozuměl skautskému zákonu a bude jej dodržovat. Posledním bodem skautského slibu se zavazuje ke službě vlasti a bližním. (Vítek a kolektiv, 2016)

Heslo

Skautské heslo zní: “Buď připraven”. Vyjadřuje tělesnou, ale i duševní připravenost konat svou povinnost v jakékoliv situaci. Psychickou připraveností je myšleno umět uposlechnout rozkazu, být schopný zamyslet se nad řešením situace a být připraven včas a správně reagovat. Fyzická připravenost pro skauty znamená být zdatný, cílý a připravený vykonat správný čin ve správnou chvíli. (Svojsík, 1912)

Denní příkaz skautů

Denní příkaz ukládá každému skautovi povinnost splnit alespoň jeden dobrý skutek denně. Jde o čin nebo alespoň o snahu tento skutek provést. Čin skaut zpravidla vykoná pro někoho neznámého a pomůže mu tím. Může se jednat o maličkost. Každý skaut na celém světě se snaží vykonat dobrý skutek a díky tomu usilují o to, aby svět činili lepším místem. Je důležité uvědomovat si rozdíl mezi dobrým skutkem, který je dobrovolný a mezi povinnostmi. (Kolektiv autorů, 1998)

“... skauting neusiluje jen o to, aby člověk nebyl špatný; usiluje o to, aby dobro činil.”

(Stanovy Junáka, 2014, s. 3)

Skautská výchova

“Nejpodstatnější znak každé dobré výchovy je to, že výchova vede k sebevýchově.”

(František Čáda, 1865–1918)

System skautské výchovy je založen na sedmi vzájemně propojených prvcích.

- Slib a zákon – jsou podstatným prvkem duchovní výchovy. Zákon pomáhá dodržovat slib, kterým se skaut hlásí k hnutí, se kterým sdílí stejné hodnoty.
- Učení se ze zkušeností – skauting klade velký důraz na praktické zkušenosti jednotlivců, kterými se jedinci nejlépe naučí novým dovednostem.
- Družina – reprezentuje především sociální roli. Družina podobně starých členů poskytuje jednotlivcům citové zázemí, rozvoj spolupráce a odpovědnosti.
- Symbolický rámec – aby byl skauting zajímavý pro každou věkovou skupinu využívá takzvaného symbolického rámce. Použitím her, příběhů, symbolů a vzorů, které jsou pro konkrétní skupinu přitažlivé, přibližuje skauting hodnoty, ze kterých vychází. Je potřebné komunikovat s dětmi formou, která je zajímá a inspiruje je.
- Příroda – napomáhá citovému a duchovnímu rozvoji členů této organizace, kteří se zároveň učí, jak o ni pečovat a chránit ji. Příroda je pro skauty nejpřirozenějším prostředím.

- Osobní růst– velmi důležitou složkou je program osobního růstu, který si zakládá na individuálním rozvoji každého člena.
- Dospělí průvodci – dospělí průvodce je člověk, který se snaží mladším členům ukazovat správnou cestu životem, je pro ně vzorem, pomáhá a podporuje je k samostatné činnosti. Zároveň každého respektuje jako jedinečnou lidskou bytost, ze které vyroste plně zodpovědná osoba. (Stanovy Junáka, 2014)

3 CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce je zjištění, jak je dnešní společnost připravena efektivně řešit emergentní situace při ztrátě civilizačního zázemí. Zaměřuje se především na situace, které donutí člověka přežít delší dobu ve volné přírodě na území České republiky. Na základě zjištěných informací porovnává skauty a ostatní běžné občany. Otázkou není přímo, kdo je na dané situace nejlépe připraven, to by bylo možno určit velmi obtížně. Otázkou je, kdo má více zkušeností a kdo má lepší předpoklady pro přežití v přírodě, pokud to situace vyžádá. Důraz je kladen také na to, kdo takové situace nejvíce předvídá a kdo má zájem o informace co v takových chvílích dělat a jak se správně zachovat.

Práce objasňuje, v čem může být skauting v dané problematice přínosný, zda ostatní lidé dosahují stejných dovedností, či jsou dokonce lepší a zkušenější. Základem pro přežití je samozřejmě spousta zkušeností, ale velkou roli zde hraje psychika a sociální vazby v čemž by dnes mohl být viděn velký nedostatek. Lidé mají čím dál větší problémy s navazováním mezilidských vztahů a v komunikaci s druhými lidmi. Není divu, v době internetu, Facebooku a dalších sociálních sítí.

Je tedy velmi vzácné setkat se s komunitou lidí, či dokonce organizací, která se snaží výše popsané podporovat a rozvíjet mladé lidi ke správnému směru životem. Což je ovšem velmi nepřesný pojem, o kterém by se dalo spekulovat. Práce vychází z faktu, že správná výchova je výchova k spolupráci, žití v přírodě, povědomí o dění ve světě a okolí.

Poté by se dalo tvrdit, že skaut vše splňuje, ale určitě tomu tak být nemusí, a to je problematika, na kterou je práce zaměřena a bude se snažit ji objasnit. Nerada bych opomenula jiné výchovné komunity, které se věnují obdobné činnosti, určitě jich je nepřehledné množství, ale vzhledem k mému osobnímu vztahu a zkušenostem se skautingem je práce zaměřena na tuto neziskovou organizaci. Skauti tráví velkou část svého volného času venku v přírodě, proto se přímo nabízí porovnat tuto skupinu lidí s ostatními občany ČR.

3.1 Úkoly práce

- Seznámení s dostupnou literaturou v oblasti přežívání v přírodě a skautingu
- Určení cílů výzkumné práce
- Sestavení dotazníku a jeho distribuce mezi respondenty
- Vyhodnocení a porovnání výsledků za pomoci grafů a tabulek
- Zpochybnění vlastních postupů
- Shrnutí získaných informací

3.2 Výzkumné otázky

Pro realizaci praktické části práce jsou zvoleny následující výzkumné otázky:

VO1: Jsou skauti v oblasti přežívání v přírodě zkušenější oproti ostatním v poměru 70:30?

VO2: Umí minimálně 90 % všech respondentů poskytnout první pomoc?

VO3: Získává 90 % skautů informace ohledně přežívání ve volné přírodě prostřednictvím kurzů a ze svých volnočasových aktivit? V případě neskautů se o tyto informace nezajímá 50 % respondentů?

VO4: Zúčastnilo se kurzu přežití minimálně 15 % všech dotázaných?

VO5: Bude se u daných skupin (skauti, neskauti) výrazně lišit schopnost ujít určité množství kilometrů se zátěží za den?

4 METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pro definici vědeckého výzkumu lze použít citaci Chráska (2016), který zmiňuje F.N.Kerlingera (1972) když uvádí, že „*Vědecký výzkum je systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.*“ (Chráska, 2016, s.11)

4.1 Popis výzkumného souboru

Výzkum je zaměřen na širokou cílovou skupinu. Omezení je pouze u spodní věkové hranice a to patnáct let. Důvodem pro toto omezení je podstatně větší vyspělost těchto osob, které mají větší zkušenosti ve sledované oblasti. Celý panel respondentů je osloven pomocí sociální sítě Facebook. Dotazník byl zveřejněn pouze prostřednictvím internetového odkazu. Respondenti mohou pocházet z jakékoliv lokality v České republice, případně se může jednat o obyvatele České republiky žijící dočasně v zahraničí.

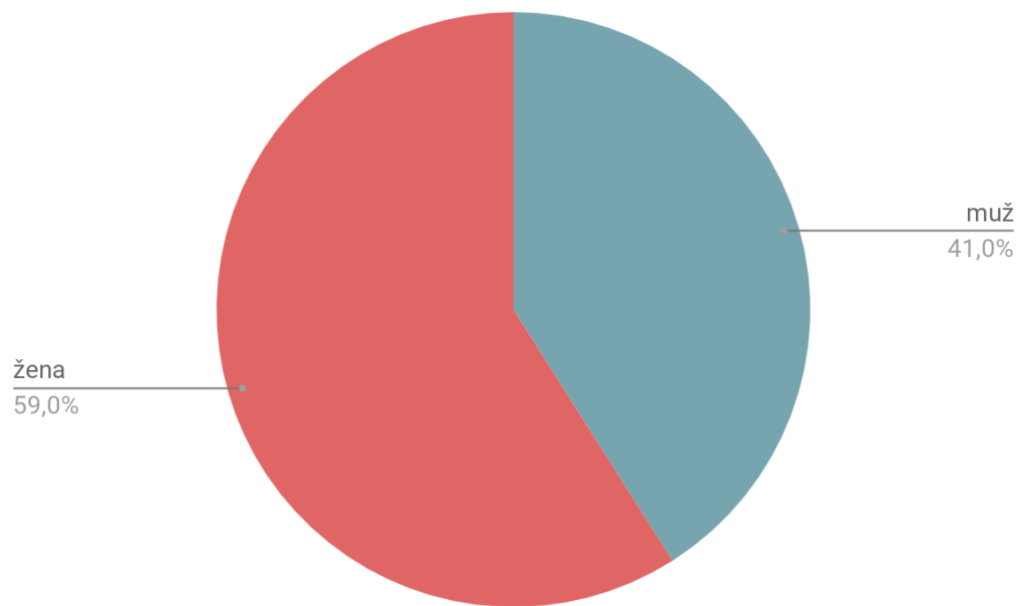
Dohromady je vyplněno 676 dotazníků. Z toho 576 kusů vyplnili skauti a 100 dotazníků ostatní občané. Pro výzkum je dohromady použito 200 vyplněných dotazníků. Polovinu tvoří všechny dotazníky od neskautů, tedy 100 kusů. Druhou polovinu tvoří dotazníky vyplněné skauty. Jedná se o prvních 100 kusů, které skauti vyplnili.

Z celkového počtu 676 odevzdaných dotazníků odpovědělo 406 žen a 270 mužů. Převládá věková kategorie 15–19 let, a to v počtu 419 osob. Pokud respondenty rozdělíme dle nejvyššího ukončeného vzdělání najdeme nejpočetnější skupinu mezi středoškoláky s maturitou/nástavbovým studiem nebo vyšší odbornou školou, a to v počtu 279 osob z celého dotazovaného panelu. Pokud vezmeme v potaz fakt, že většina respondentů má poměrně nízký věk můžeme očekávat, že se bude v blízké době nejvyšší ukončené vzdělání u většiny dotázaných osob měnit. Vzhledem k velkému počtu získaných dotazníků se stává bakalářská práce vhodným podkladem pro práci diplomovou.

Pro vytvoření představy o využitém vzorku respondentů jsou zde shrnuty sociodemografické údaje této dotazované skupiny, tedy 200 respondentů. Tyto informace jsou zjišťovány v závěrečné části dotazníku.

Pohlaví

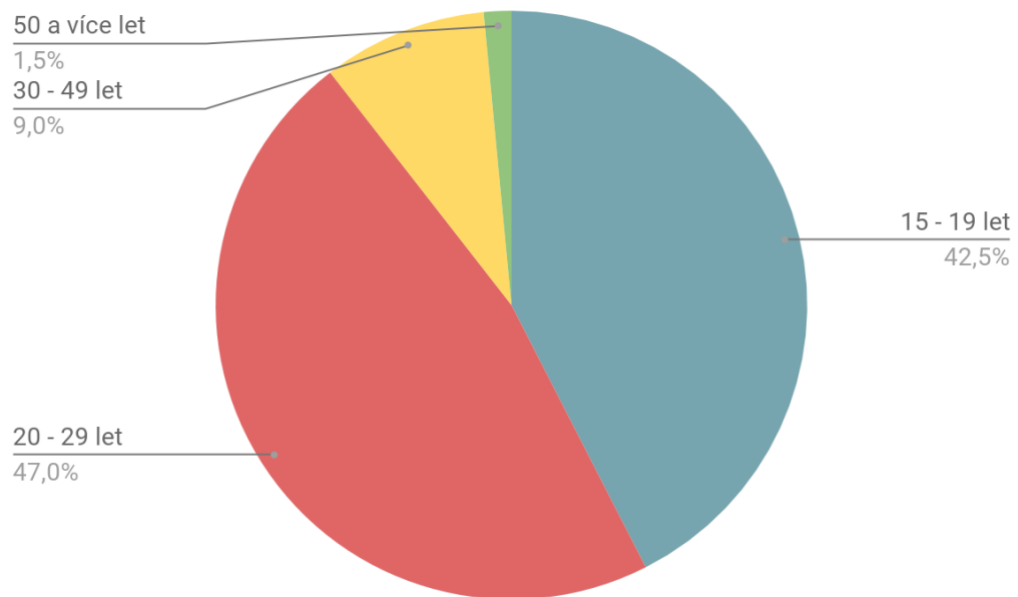
Graf č. 1 – Pohlaví



Zdroj: vlastní

Věk

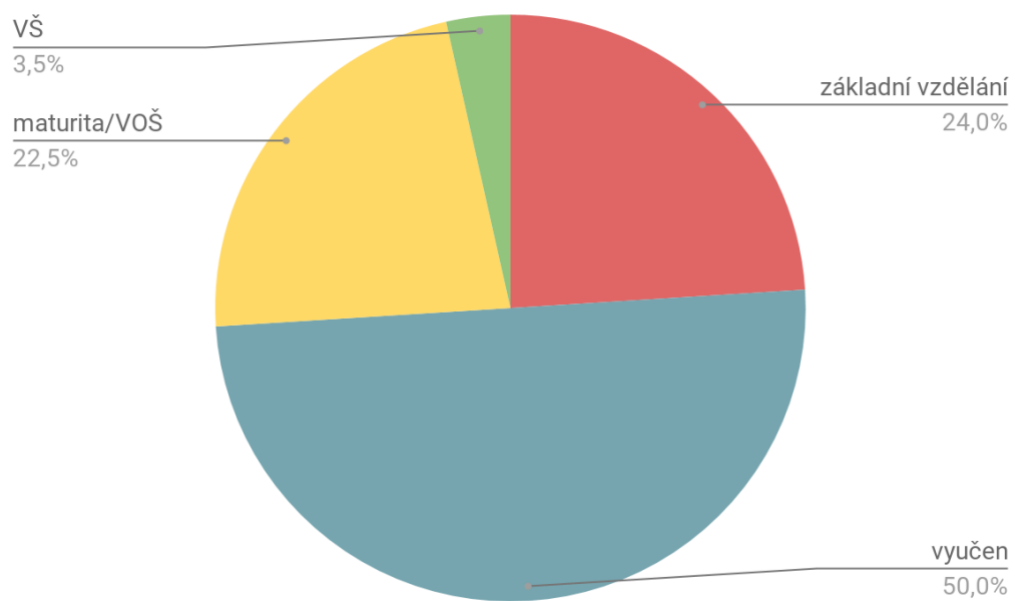
Graf č. 2 – Věk



Zdroj: vlastní

Vzdělání

Graf č. 3 – Vzdělání



Zdroj: vlastní

4.2 Použité metody,

Jedná se o výzkum kvantitativního charakteru. Pro získání dat je zvolena technika dotazníkového šetření. Do dotazníku jsou zahrnuty různorodé otázky z oblasti přežívání v přírodních podmínkách. Prioritou je zjistit zkušenosti respondentů, které jsou při přežívání zásadní.

Jedná se o uzavřené otázky výběrové s výběrem úplným. Respondent tedy volí z uvedených možností tu, která je mu nejbližší. Jsou nabízeny veškeré možné alternativy a dotazovaný nemá možnost zvolit odpověď "jiné". Jedná se o opak otázek otevřených, ve kterých mají respondenti možnost napsat odpověď svými slovy a vyjádřit tak vše pro ně potřebné. Tato metoda je značně složitá pro vyhodnocování výzkumu, a proto není v dotazníku využita. (Zich, 1976)

U každé otázky je respondentovi nabídnut výběr možných odpovědí s různým bodovým ohodnocením, které ovšem dotazovaný nezná. Nejvíce bodů je samozřejmě za odpovědi, které jsou pro přežívání pozitivní a příhodné. Méně bodů nebo dokonce nulové ohodnocení pak najdeme u odpovědí nevhodných v případě, že chceme zvládnout život v přírodních podmínkách. Po ukončení sběru všech dotazníků byly obě kategorie zvlášť vyhodnoceny a porovnány jejich výsledky. V závěru dotazníku jsou zjišťovány sociodemografické údaje o respondentovi. Dotazník je totožný pro obě skupiny a obsahuje 10 otázek. Celý dotazník je anonymní, což napomáhá větší otevřenosti respondentů při odpovídání na jednotlivé otázky. Dotazník je součástí přílohy bakalářské práce.

4.3 Sběr a analýza dat

Dle stanovených cílů byl sestaven dotazník, do kterého byly zařazeny náhodné otázky týkající se zkušeností a dovedností s přežíváním v přírodě. Dotazník byl následně distribuován pouze pomocí internetového odkazu, který byl zveřejněn na sociální síti Facebook. Na Facebooku byla využita možnost sdílení informace mezi přáteli a možnost

sdílet zmiňovaný odkaz ve skupině sdružující skauty a skautky z celé naší republiky. Díky tomu byl osloven velký počet respondentů. Dotazník byl vytvořen prostřednictvím služby „Formuláře“ firmy Google.

Dotazníkové šetření proběhlo v období mezi 29. prosincem 2017 a 16. lednem roku 2018. Vzhledem k tomu, že je dotazník anonymní, jak je uvedeno v předešlém textu, s jeho návratností nebyl zaznamenán žádný problém. Naopak návratnost dotazníků předčila očekávání.

Získaná data byla zpracována v programu Excel. Byly sečteny odpovědi k jednotlivým otázkám pro každou kategorii zvlášť. Následně proběhlo vyhodnocení jednotlivých otázek pomocí zaznamenání získaných dat do grafů a tabulek. Veškeré počty jsou uvedeny v reálných číslech, která vzhledem k počtu 100 dotázaných pro každou skupinu odpovídají zároveň i procentům.

Na závěr byl zhodnocen rozdíl součtu získaných bodů mezi danými skupinami. Bodový zisk byl určen podle předem stanoveného klíče. Respondenti při vyplňování dotazníku neměli informaci o tom, jak bude vyhodnocení dotazníku probíhat, a proto nebyli ovlivněni při volbě odpovědi.

Každá otázka má čtyři možnosti odpovědi. Tyto možnosti mají vždy v každé otázce stejné bodové ohodnocení. Součet získaných bodů všech dotazníků v každé kategorii zvlášť nás přivede k požadovanému výsledku.

Tabulka č. 1 – Vyhodnocovací klíč

Bodování odpovědí	
1. odpověď	0 bodů
2. odpověď	1 bod
3. odpověď	2 body
4. odpověď	3 body

Zdroj: vlastní

5 VÝSLEDKY

5.1 Výsledky jednotlivých otázek

Vzhledem k tomu, že se výzkumný vzorek pro obě skupiny rovná 100, jsou veškerá data uváděna v počtech, které se tak zároveň rovnají procentům.

Otázka č. 1

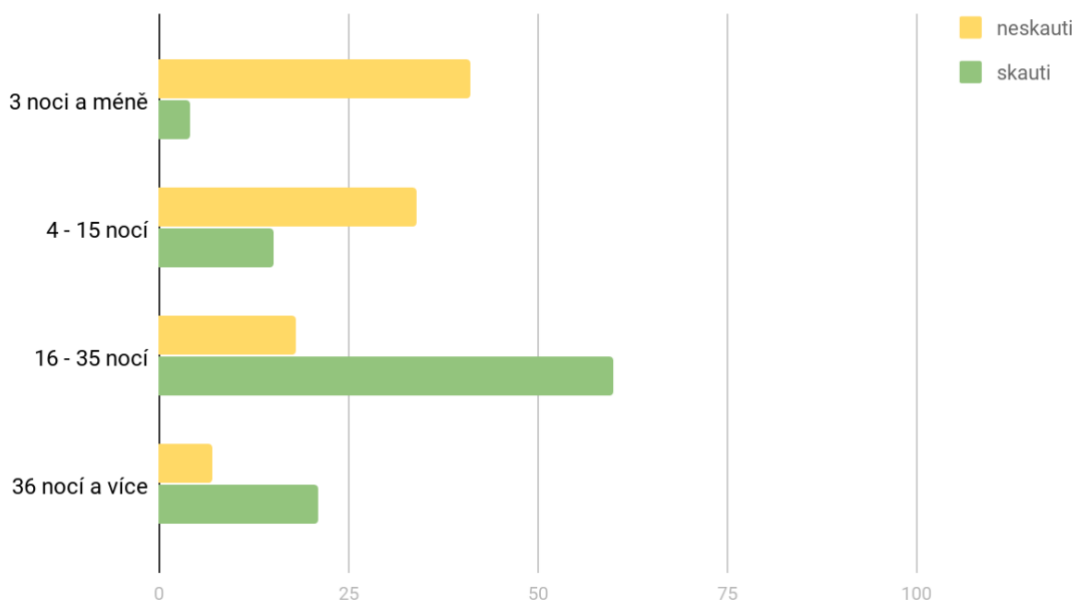
V první otázce dotazníku je zjišťováno kolik nocí průměrně respondenti tráví během roku ve volné přírodě. Za volnou přírodu je v tuto chvíli považováno i přespání ve stanu, teepee, iglú nebo v záhrabu. Naopak za přespání venku není považována situace, kdy člověk spí v kempu, obytném voze nebo v jakémkoliv typu budovy. Respondenti mohou vybírat z různých rozmezí počtu nocí, které venku tráví.

Tabulka č. 2 – Počet nocí trávených venku/rok

Kolik nocí v průměru trávíte během jednoho roku venku?		
	neskauti	skauti
3 noci a méně	41	4
4–15 nocí	34	15
16–35 nocí	18	60
36 nocí a více	7	21

Zdroj: vlastní

Graf č. 4 – Počet nocí trávených venku/rok



Zdroj: vlastní

Podle zjištěných údajů vidíme, že nejpočetnější skupina neskautů je u první odpovědi – 3 noci a méně. Můžeme tedy soudit, že 41 % těchto respondentů nemá větší zkušenosti s pobytem mimo civilizované prostředí. Naopak u skautů se nejpočetnější skupina nachází u třetí možnosti 16–35 nocí strávených ve volné přírodě během jednoho roku. V této skupině najdeme přesně 60 % skautů. Je pravděpodobné, že tento fakt vychází především z účasti na letních táborech, které jsou vhodným nácvikem pro přežití v přírodních podmínkách. Nejmenší počet neskautů najdeme ve skupině 36 nocí a více, oproti tomu je nejméně skautů ve skupině první – 3 noci a méně.

Otázka č. 2

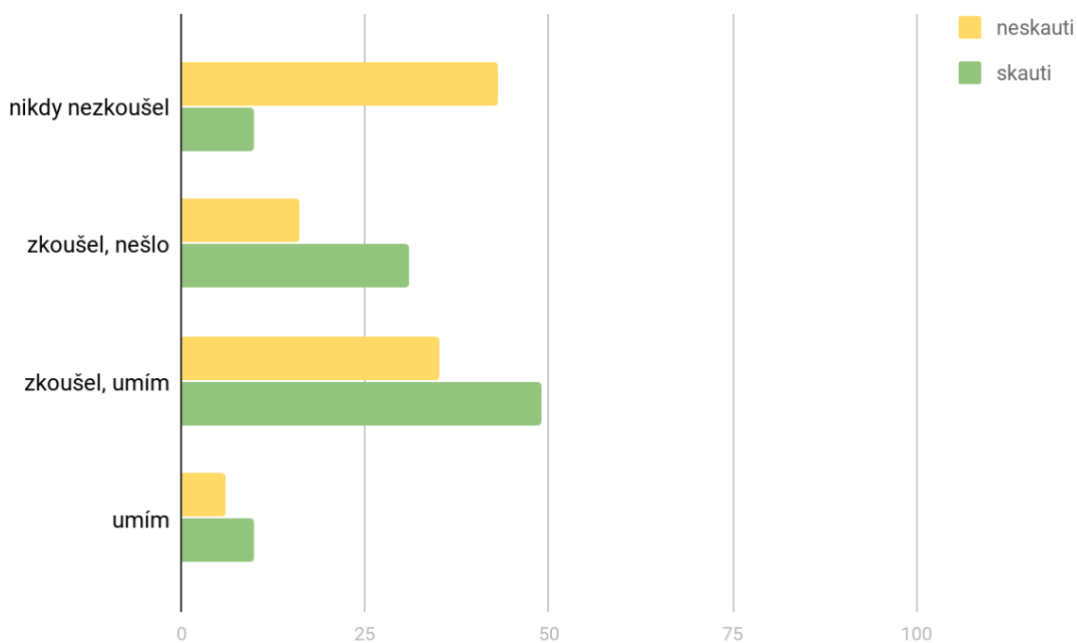
Druhá otázka je zaměřena na zkušenost s rozděláním ohně jakýmkoliv jiným způsobem než za pomoci papíru, sirek či zapalovače. Jedná se především o křesadlo a jiné alternativní způsoby. Dotazované osoby mohou vybrat, zda podobnou činnost nikdy nezkoušeli, nějaké zkušenosti s ní mají nebo ji bez problému ovládají.

Tabulka č. 3 – Oheň

Máte zkušenost a umíte rozdělát oheň bez použití papíru, sirek, zapalovače?		
	neskauti	skauti
Nikdy jsem to nezkoušel	43	10
Zkoušel, nešlo mi to	16	31
Zkoušel, umím s menšími problémy	35	49
Umím, podobným věcem se běžně věnuji	6	10

Zdroj: vlastní

Graf č. 5 – Oheň



Zdroj: vlastní

Opravdu velký počet odpovědí neskautské populace – 43 % najdeme u první možnosti – nikdy nezkoušel. Zároveň 35 % dotázaných stejné skupiny odpovědělo, že rozdělání ohně alternativním způsobem zkoušelo a s menšími problémy tuto činnost zvládají. U stejné odpovědi získali skauti 49 % procent.

Otázka č. 3

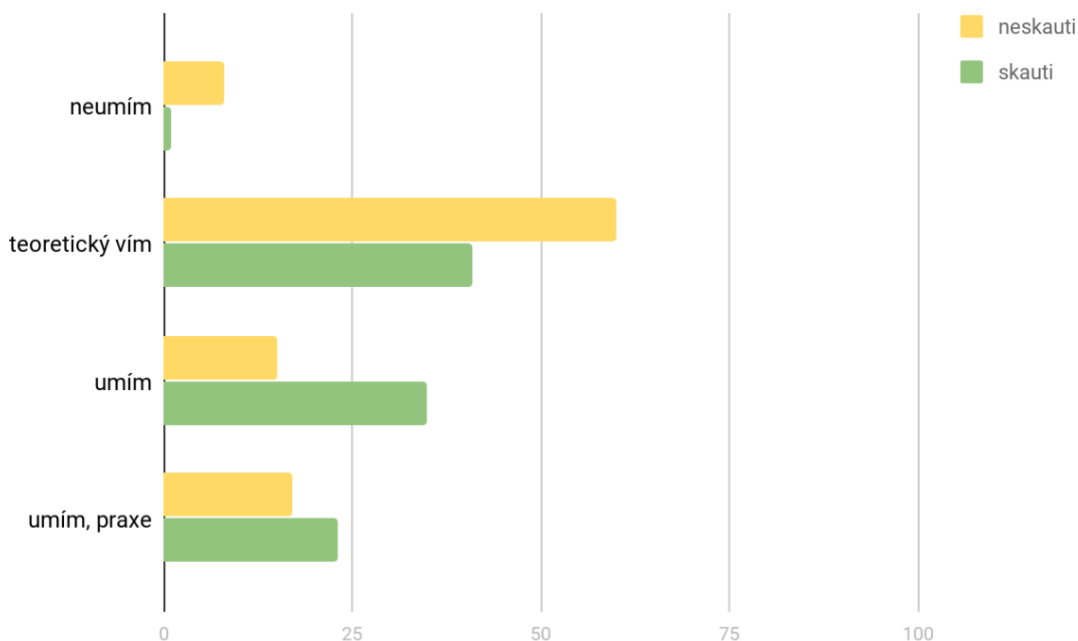
Třetí otázka se týká dovednosti poskytnout první pomoc. A to v přibližném rozsahu jako je tepenné krvácení, bezvědomí, srdeční zástava, zlomenina nebo spálenina většího rozsahu. Respondenti s danou problematikou buď nemají vůbec žádnou zkušenost nebo mají alespoň nějaké podvědomí, jak by bylo vhodné se zachovat. V lepším případě raněné ošetřit umí a mají například kurz zdravotníka zotavovacích akcí nebo s poskytováním první pomoci mají praktickou zkušenost ať už z kurzů nebo z praxe samotné.

Tabulka č. 4 – První pomoc

Umíte ošetřit raněného?	neskauti	skauti
Neumím	8	1
Teoretický vím, ale nikdy jsem nepotřeboval	60	41
Umím (ZZA...)	15	35
Ano, mám zkušenosti (nehoda, praktický kurz...)	17	23

Zdroj: vlastní

Graf č. 6 – Raněný



Zdroj: vlastní

U této otázky se obě skupiny respondentů shodly s největším počtem odpovědí u možnosti druhé – teoreticky vědí, jak raněného ošetřit, ale nikdy to nepotřebovaly. U neskautů takto odpovídalo 60 % a u skautů 41 %. 35 % skautů zvolilo třetí možnost podle které se umí o zraněného postarat a mají například kurz zdravotníka zotavovacích akcí, s čímž se ve skautské organizaci často setkáme. Proto je překvapující, že takto neodpovídalo větší množství skautů. Vcelku uspokojivá procenta najdeme u obou skupin i u poslední možnosti, která říká, že dotyčný umí ošetřit raněného a má s tím praktické zkušenosti.

Pokud považujeme odpovědi teoreticky vím, ale nikdy jsem nepotřeboval, umím (ZZA) a ano mám zkušenosti (nehoda, praktický kurz...) za uspokojivé pro potřebu poskytnutí první pomoci, můžeme říci, že z celého vzorku dotázaných je 95,5 % dotázaných schopných první pomoc poskytnout. Z celkového počtu 200 respondentů neumí poskytnout první pomoc 9 osob.

Otázka č. 4

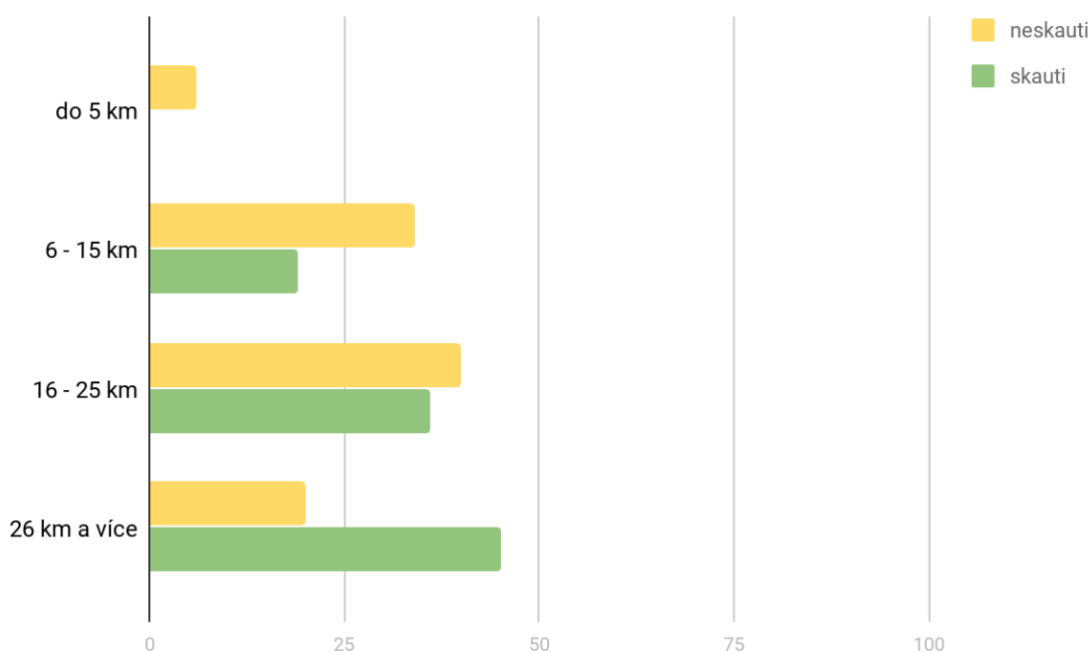
Otázka číslo 4 zjišťuje kolik kilometrů za den je dotyčný schopný v průměru ujit se zátěží. Zátěž je identifikována jako batoh přiměřený věku a pohlaví, který obsahuje veškeré vybavení na čtyři dny. Respondenti vybírají z různých rozmezí kilometrů za den a zařazují se do skupiny, která nejvíc odpovídá jejich možnostem.

Tabulka č. 5 – Km/den

Kolik km/den jste schopni ujit se zátěží?		
	neskauti	skauti
Do 5 km	6	0
6–15 km	34	19
16–25 km	40	36
26 km a více	20	45

Zdroj: vlastní

Graf č. 7 – Km/den



Zdroj: vlastní

Výsledky této otázky jsou pro život v přírodě pozitivní. Největší počet neskautů najdeme u odpovědi 16 – 25 km za den, tuto variantu zaškrtno 40 % z nich. 45 % skautů označilo odpověď 26 km a více.

Otázka č. 5

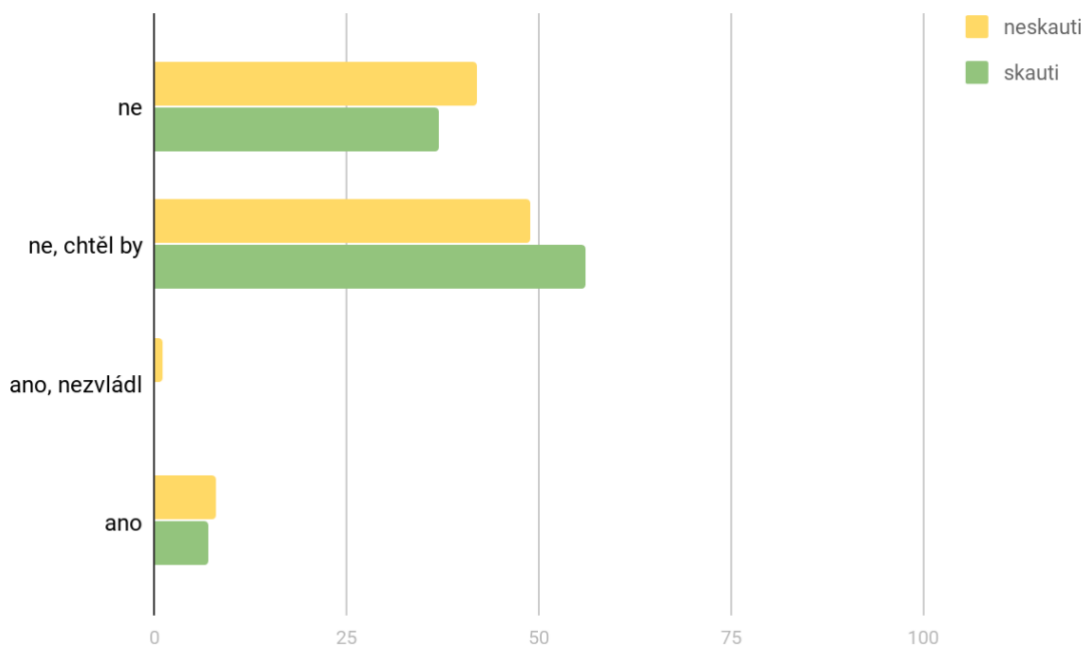
Pomocí páté otázky je zjištěno, zda se respondent účastnil kurzu přežití. Pokud ne, může zvolit, že by o daný kurz zájem měl. V případě, že se kurzu zúčastnil zvolí, zda se zúčastnil a vše proběhlo v pořádku nebo kurz z nějakého důvodu nedokončil, nezvládl.

Tabulka č. 6 – Kurz přežití

Zúčastnil jste se někdy kurzu přežití?		
	neskauti	skauti
Ne	42	37
Ne, ale chtěl bych	49	56
Ano, ale nezvládl jsem ho	1	0
Ano	8	7

Zdroj: vlastní

Graf č. 8 – Kurz přežití



Zdroj: vlastní

U této otázky nenajdeme u odpovědí mezi oběma skupinami příliš velké rozdíly. Největší množství respondentů, a to z obou skupin uvedlo, že se kurzu přežití nikdy nezúčastnilo, ale měli by o to zájem. Konkrétně tak odpovědělo 52,5 % z celkového počtu 200 osob.

Otázka č. 6

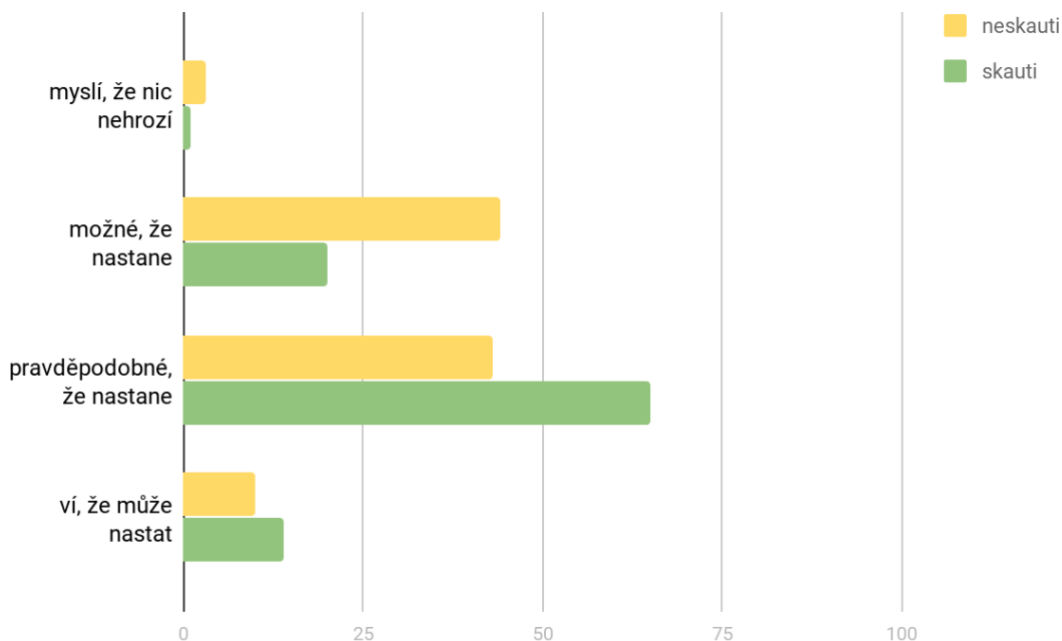
Šestá otázka zjišťuje názor dotázaných na emergentní situace vyžadující přežívání v přírodních podmínkách bez civilizačního zázemí. Může se jednat o požár většího rozsahu, leteckou nehodu, blackout a podobné. Díky této otázce máme možnost zjistit kolik obyvatel s podobnou situací počítá a je na ní připraveno, případně se o to alespoň snaží a kolik lidí neočekává, že by k něčemu podobnému mohlo dojít.

Tabulka č. 7 – Ztráta civilizačního prostředí

Jaký je Váš pohled na situace, které zapříčiní ztrátu civilizačního zázemí?		
	neskauti	skauti
Myslím, že nám nic nehrozí a o podobné věci se nezajímám	3	1
Je možné, že může nějaká nastat, ale připraven na to nejsem	44	20
Je pravděpodobné, že nějaká nastane, snažím se mít povědomí o tom, jak se zachovat	43	65
Vím, že taková situace nastat může a jsem na ni připraven, případně jsem se s takovou situací setkal	10	14

Zdroj: vlastní

Graf č. 9 – Ztráta civilizačního prostředí



Zdroj: vlastní

Vyhodnocení otázky zaměřené na povědomí o situacích jejichž následkem by mohlo být nouzové přežívání v přírodě poukazuje na fakt, že většina respondentů s takovými

okolnostmi počítá. Většina neskautů odpověděla, že je možné nebo dokonce pravděpodobné, že taková situace nastane. U skautů pak 65 % považuje výskyt této situace za pravděpodobný a snaží se na ni připravit. Z celého panelu respondentů 12 % dotázaných ví, že taková situace nastat může, je na ní připraveno nebo se s ní dokonce setkalo. Pouze 2 % z celku si myslí, že nám nic nehrozí.

Otázka č. 7

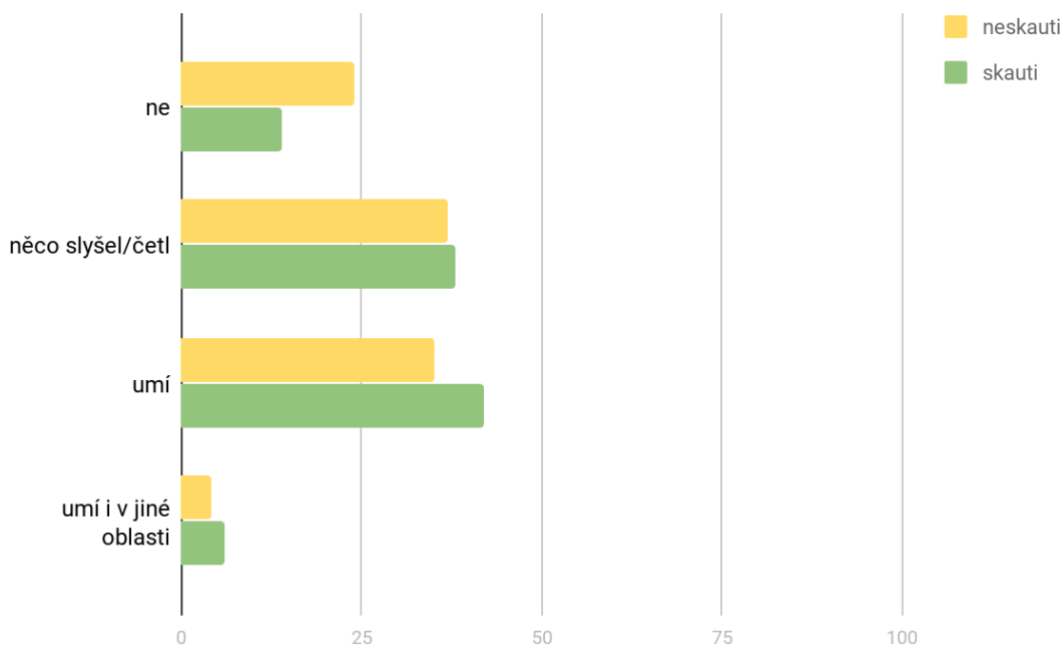
Sedmá otázka se týká schopností získat pitnou vodu v necivilizovaných podmínkách. Konkrétně se v otázce ptáme, zda je respondent schopný získat pitnou vodu ve volné přírodě, a to v oblasti typické pro Českou republiku. Zda s tím má praktické zkušenosti nebo jen teoretické povědomí. Také díky odpovědi zjistíme, zda je dotyčný schopný pitnou vodu získat i v jiné oblasti než takové, která je typická pro naši republiku. Například v prostředí pouště, v horách nebo v oblasti polárního charakteru.

Tabulka č. 8 – Pitná voda

Umíte získat pitnou vodu ve volné přírodě v oblasti typické pro ČR?		
	neskauti	skauti
Ne	24	14
Něco jsem o tom slyšel/četl, ale neumím	37	38
Ano umím	35	42
Ano umím i v jakékoliv jiné oblasti (poušť, tropy, polární oblasti, hory...)	4	6

Zdroj: vlastní

Graf č. 10 – Pitná voda



Zdroj: vlastní

Výsledky této otázky jsou překvapivě pro obě dotazované skupiny velmi podobné. Větší rozdíl najdeme u první možnosti, kterou volili lidé, kteří vodu v přírodních podmínkách získat neumí. U neskautů jich bylo 24 % a u skautské populace 14 %. Můžeme tedy říci, že skauti jsou v této oblasti nepatrně zkušenější.

Otázka č. 8

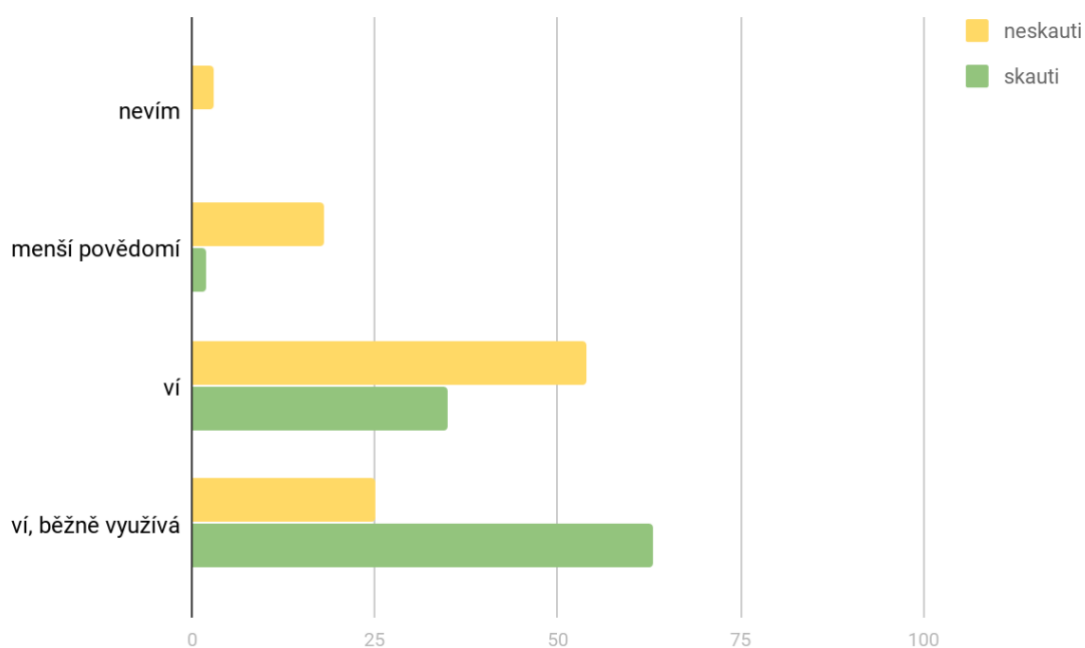
V osmé otázce je zjišťováno povědomí o vhodném oblečení do přírodních podmínek na pobyt, který trvá dobu delší než tři dny. Lidé s tím mohou mít osobní zkušenosti díky zájmovým aktivitám, kterým se věnují nebo prostřednictvím jejich zaměstnání. V opačném případě vůbec nevědí, jaký oděv je vhodný do takových podmínek zvolit nebo mají alespoň menší povědomí o tom, co by si mohli vzít.

Tabulka č. 9 – Vybavení do přírody

Víte jaké oblečení a vybavení zvolit do volné přírody na pobyt delší než 3 dny?		
	neskauti	skauti
Nevím	3	0
Mám menší povědomí o tom, co si vzít, ale nikdy jsem v přírodě na delší dobu nebyl	18	2
Ano vím	54	35
Ano vím, běžně využívám v zaměstnání/při zájmové aktivitě	25	63

Zdroj: vlastní

Graf č. 11 – Vybavení do přírody



Zdroj: vlastní

Výsledky této otázky poukazují na to, že většina dotázaných ví nebo má alespoň povědomí o tom, jaké oblečení do přírodních podmínek zvolit. Největší počet odpovědí neskautů najdeme u třetí možnosti, 54 % ví jaké oblečení je vhodné. 63 % skautů ví jaké oblečení volit a běžně tuto znalost využívají. Překvapivé je, že tento počet není vyšší

vzhledem k aktivitám, které skautská organizace nabízí a zkušenosti těchto lidí měly být na vyšší úrovni. Odpověď nevíím zvolili pouze tři neskauti. Z celé skupiny dotazovaných, tj. 200 osob má 10 % lidí menší povědomí o tom, co si vzít, ale nikdy v přírodě na delší dobu nebyli. Procenta takto odpovídajících respondentů jsou očekávána o poznání nižší. Především u skautů, kde takovou možnost zvolili 2 respondenti.

Otázka č. 9

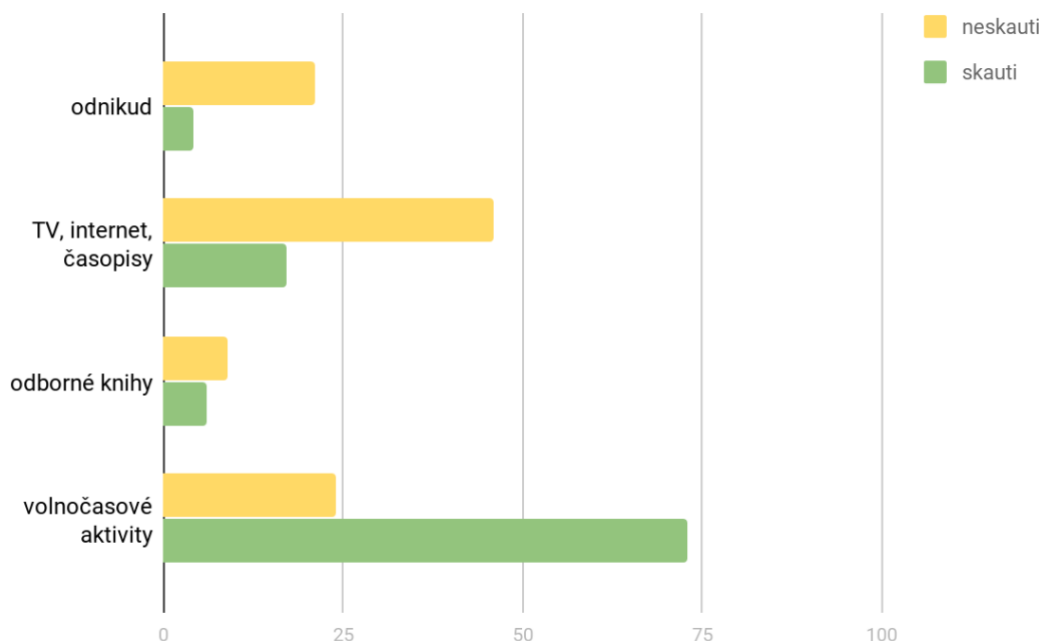
Devátá otázka zjišťuje, jaký způsob informování o dané tématice lidé preferují. Zda je dotázaným bližší možnost vyhledání informací na internetu, v časopisech, v televizi nebo v odborných knihách. Také je počítáno s variantou nabytí informací při výkonu jejich zaměstnání nebo během zájmové aktivity. Není opomenuta ani možnost nezájmu o informace vhodné pro pobyt v přírodních podmínkách.

Tabulka č. 10 – Informace

Odkud čerpáte informace ohledně přežívání ve volné přírodě?		
	neskauti	skauti
Odnikud, nezajímám se o to	21	4
TV, internet, časopisy	46	17
Odborné knihy	9	6
Kurzy, volnočasové aktivity, v rámci studia, zaměstnání	24	73

Zdroj: vlastní

Graf č. 12 – Informace



Zdroj: vlastní

Dle zjištěných výsledků se 21 % neskautů vůbec nezajímá o informace potřebné k přežívání v přírodě. Velké množství, 46 % z nich informace získává prostřednictvím internetu, TV a časopisů. Poměrně velké množství, 9 % neskautů informace zná z odborných knih a zbylých 24 % tyto informace mají díky praktickým poznatkům. Naproti tomu u skautů tuto možnost zvolilo 73 %. 23 % skautů pak upřednostňuje jako zdroj informací časopis, TV, internet nebo odbornou knihu. 4 % skautů se o tyto informace nezajímá. Můžeme předpokládat, že jde o skauty, kteří se již aktivně do skautského programu nezapojují.

Otázka č. 10

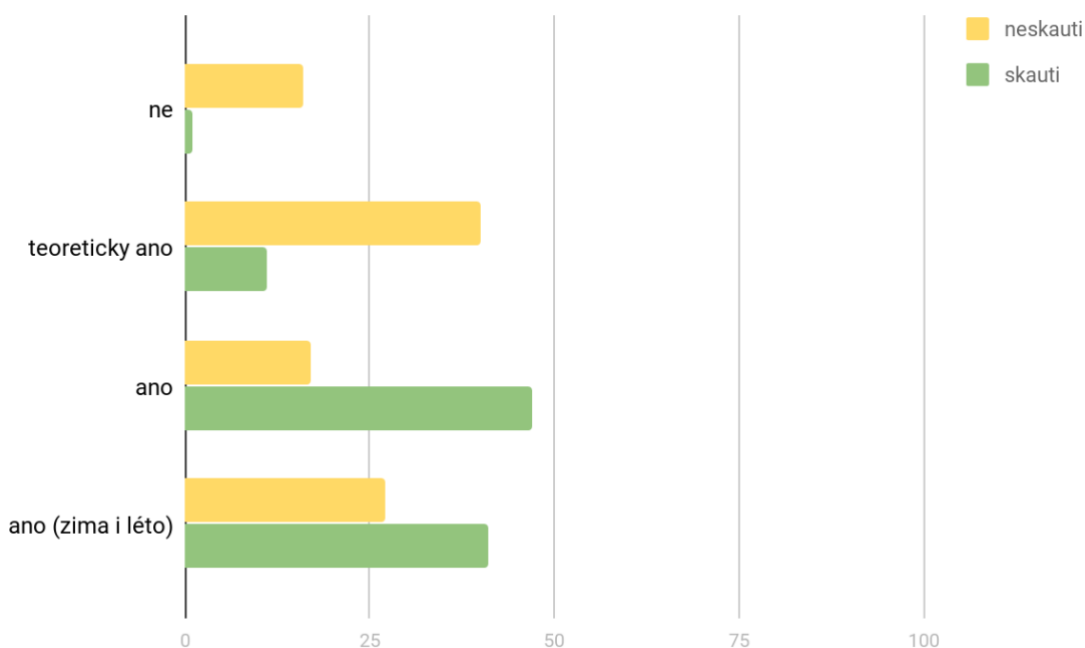
V poslední otázce, otázce desáté, nás zajímá informace týkající se zkušeností se stavbou provizorního přístřešku jako úkrytu před nepříznivým počasím. Sloužit může také jako úkryt a bezpečné místo v době, kdy postrádáme domov. Primární je informace o dovednosti stavby přístřešku v letním období, za výhodu považujeme, a lépe bodově hodnotíme, pokud je respondent schopný stavby i úkrytu v období zimním.

Tabulka č. 11 – Úkryt

Umíte postavit provizorní přístřešek jako úkryt před nepříznivým počasím?		
	neskauti	skauti
Ne	16	1
Teoreticky vím jak na to, ale nikdy jsem nezkoušel	40	11
Ano, ale jen pro jedno z uvedených období	17	47
Ano (v zimě i v létě)	27	41

Zdroj: vlastní

Graf č. 13 – Úkryt



Zdroj: vlastní

Po vyhodnocení otázky zaměřené na znalosti stavby provizorních přístřešků můžeme říci, že největší počet neskautů by věděl teoreticky jak postupovat, ale nikdy to nezkoušel. Takovou možnost odpovědi zadalo 40 % z nich. Největší množství skautů, 47 % umí přístřešek stavět v jednom z uvedených období. Velké množství, 41 % skautů má zkušenosti se stavbou úkrytu v zimním i letním období.

5.2 Celkové výsledky

Podle bodového systému uvedeného v tabulce č.1 – Vyhodnocovací klíč je vyhodnocen každý dotazník a následně sečteny počty dosažených bodů. Dále jsou sečteny body získané skauty pro každou otázku zvlášť a celkem. Stejný postup byl proveden i u skupiny neskautů. Zde jsou uvedeny dosažené počty bodů obou skupin.

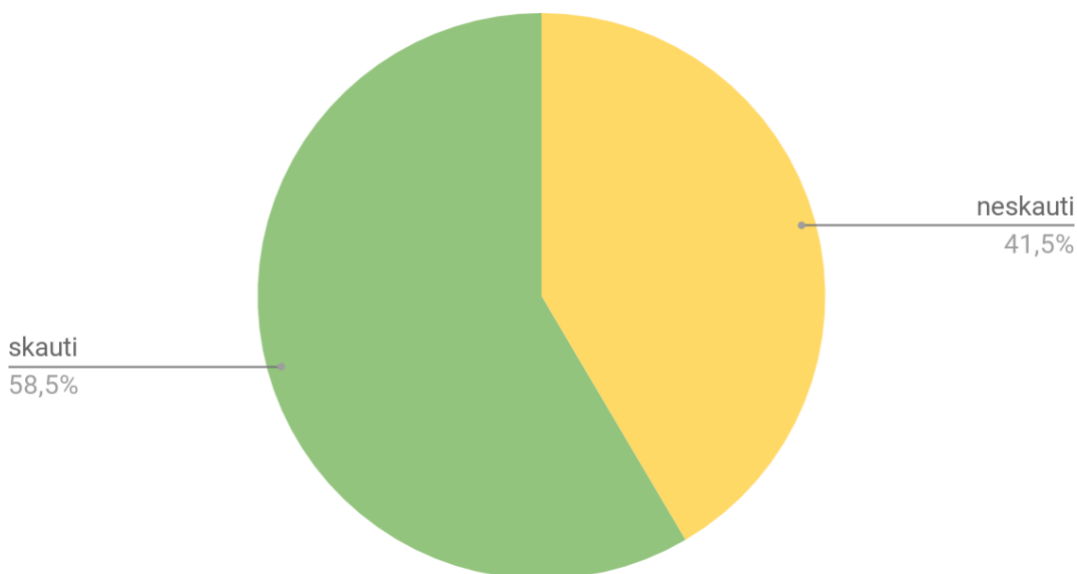
Tabulka č. 12 – Celkové hodnocení

	neskauti	skauti
1. Kolik nocí v průměru trávíte během jednoho roku venku?	91	198
2. Máte zkušenost a umíte rozdělat oheň bez použití papíru, sirek, zapalovače?	104	159
3. Umíte ošetřit raněného?	141	180
4. Kolik km/den jste schopen ujít se zátěží?	174	226
5. Zúčastnil jste se někdy kurzu přežití?	75	77
6. Jaký je Váš pohled na situace, které zapříčiní ztrátu civilizačního zázemí?	160	192
7. Umíte získat pitnou vodu ve volné přírodě v oblasti typické pro ČR?	119	140
8. Víte jaké oblečení a vybavení zvolit do volné přírody na pobyt delší než 3 dny?	201	261
9. Odkud čerpáte informace ohledně přežívání ve volné přírodě?	136	248
10. Umíte postavit provizorní přístřešek jako úkryt před nepříznivým počasím?	155	228
Celkem	1356	1909

Zdroj: vlastní

Graf č. 14 – Celkové výsledky

Celkem bodů



Zdroj: vlastní

Po sečtení všech bodů pro každou skupinu shledáváme, že skauti jsou na situace vyžadující život v přírodě připraveni lépe. Mají větší množství zkušeností a informací k tomu potřebných. I tak je bodový zisk skupiny skautů o něco menší, než bychom mohli předpokládat. Může to být způsobeno faktem, že neskauti se začínají o tuto problematiku více zajímat nebo naopak tím, že skauti už se daným dovednostem nevěnují tak, jako tomu bývalo v minulosti.

Z celkového počtu 3265 bodů se neskauti podíleli na získání 1356 bodů, tedy 42,5 %. Skauti dosáhli z celkového počtu 1909 bodů, které se rovnají 58,5 %.

6 DISKUZE

Bakalářská práce se věnuje přehledu informací podstatných k přežití ve volné přírodě v oblasti typické pro Českou republiku. Praktická část práce je zaměřena na výzkum, jehož cílem je porovnání zkušeností a dovedností důležitých pro život v přírodních podmínkách mezi skauty a ostatními občany naší republiky. Dle literárních pramenů je dnešní doba velmi nakloněna vzniku situací, kdy budeme tyto zkušenosti potřebovat. V literatuře vymezující činnost skautského hnutí je uvedena důležitost zkušeností s přežíváním v přírodě. Práce odhaluje, do jaké míry skauting v dnešní době splňuje určené požadavky pro tuto oblast vědomostí a porovnává je s vědomostmi ostatních občanů naší republiky.

Snaha nalézt výzkum podobného charakteru z minulosti nebyla úspěšná. Bakalářskou práci na obdobné téma zpracovával v roce 2012 kolega z UK FTVS Vojtěch Šika. Jednalo se ovšem o zjištění úrovně znalostí a dovedností účastníků kurzů zimního a letního přežití pořádaných stejnou fakultou na Univerzitě Karlově v letech 2011/2012. Na práci poté navázal svou prací diplomovou.

Porovnání nabytých zkušeností a dovedností mezi skauty a ostatními občany se v minulosti nikdo nevěnoval.

Obecně výsledky práce ukazují na to, že členi skautského hnutí jsou lépe připraveni na efektivní řešení emergentních situací při ztrátě civilizačního zázemí než ostatní občané, kteří se výzkumu zúčastnili. Je možné, že jistá část neskautů může být členy jiné organizace, která se věnuje aktivitám v přírodě, případně se může jednat o skauty, kteří už se skauty být necítí. Díky tomuto faktu se mohou výsledky neskautů jevit v celkovém vyhodnocení lepší, než kdyby se jednalo pouze o osoby, které nemají žádné zkušenosti se skautem a podobnými organizacemi. Tento nedostatek by bylo možné nahradit kategorií „jiné“, kam by spadal každý jedinec, který v minulosti skautem byl nebo je členem jiné organizace, jako je například Pionýr, Turistický oddíl mládeže nebo Stopa. Cílem práce je porovnání skautů a všech ostatních občanů, proto nebyl brán ohled na tyto odlišnosti.

S ohledem na informace, které se dočteme v odborné literatuře by u výběru, zda je dotázaný skaut nebo neskaut, mohlo být uvedeno podrobnější vysvětlení. Ne každý člen skautské organizace si totiž uvědomuje, že pokud by měl být považován za skauta, nestačí zaplatit registrační příspěvek a účastnit se schůzek a skautských akcí. I pokud dotyčný zná skautské principy, zákony a slib, ale neuznává je, nebo nevyznává stejné hodnoty jako zbytek skautského hnutí na celém světě, neměl by být nazýván skautem.

„Skauti celého světa uznávají nepsané zákony, které je však právě tak zavazují, jako by rytý byly do desek měděných“ (Svojsík, 1912, s. 673).

Zkreslení výsledků by mohl zapříčinit i nízký věk respondentů. Většina z nich nepřesahuje věkovou hranici třiceti let. Důvodem je pravděpodobně sdílení dotazníků pouze prostřednictvím sociální sítě Facebook. Musíme tedy počítat s tím, že výsledky se týkají především této věkové kategorie. Viz Graf č. 2 – Věk.

V dotazníku se objevují pouze otázky uzavřené. Respondent tedy nemůže vyjádřit svou osobitou odpověď, ale musí vybrat jednu z předem stanovených možností, čímž jeho volbu do jisté míry ovlivňujeme. Zároveň se může stát, že dotázaná osoba nepreferuje ani jednu variantu, i přesto, že byla snaha zahrnout veškeré možné odpovědi. V takovém případě se k jedné z nich musí přiklonit. Vzhledem ke způsobu distribuce dotazníku nemáme kontrolu nad správností vyplněných otázek a spoléháme na čestnost respondentů. S ohledem na to, že celý výzkum probíhal anonymně neshledáváme potřebu vyplnění nepravdivých údajů.

Pro zpracování získaných dat by bylo o hodně snazší vytvořit dotazník zvlášť pro každou kategorii dotazovaných. Formulář Google automaticky převede data do tabulky a není třeba ruční evidence dotazníků. Pokud by byly dané kategorie odděleny již během dotazování nemuselo by následovat třídění již získaných dat.

Z hlediska přežívání v přírodě není v dotazníku zmíněna orientace. Důvodem proč tento aspekt do dotazníkového šetření není zahrnut je fakt, že z dostupné odborné literatury je patrné, že orientace není nezbytná pro přežití. I když je samozřejmě velikou výhodou orientaci v terénu zvládat. Naskytuje se zvažování, zda není otázka ohledně orientace důležitější než některá z těch, které do dotazníku zahrnuty byly.

Dalším aspektem, který v dotazníku není zmíněn je potrava. Důvodem je kladení většího důrazu na dovednost získání pitné vody, která je pro přežití zásadnější. Zároveň je to velmi rozsáhlé téma a jeho posouzení by bylo značně obtížné.

I přes převážně pozitivní vztah skautů k přírodě se v dnešní době pobyt venku, bez civilizačního zázemí, realizuje ve stále menším množství. Na výpravy se jezdí do již vybavených kluboven a tábory se snaží hygienické předpisy změnit na tábory klasické, které poskytují sociální zařízení a pevné budovy. Tento trend může být hlavní příčinou menšího rozdílu ve výsledcích v poměru mezi skauty a neskauty.

7 ZÁVĚRY

Bakalářská práce shrnuje informace týkající se života ve volné přírodě. Dále čtenáře seznamuje s celosvětovým skautským hnutím, jeho historií, cíli, výchovnými metodami a prostředky.

Cílem práce bylo porovnat připravenost běžných občanů České republiky a skautů na přežívání v přírodních podmínkách. Nelze určit, kdo je připraven lépe. Výzkum byl zaměřen především na zjištění zkušeností a předpokladů daných osob k životu v takových podmínkách. Skauti mají zkušeností ohledně života v přírodě více než zbylí respondenti a to v poměru 58,5 : 41,5. Jak ukazuje graf č. 14 – Celkové výsledky v kapitole Výsledky. Výzkum prokázal, že 95,5 % ze všech respondentů je schopných poskytnout první pomoc.

Negativními faktory může být nepřesné rozdělení respondentů na skauty a neskauty, jelikož neskaut může být člověk, který v minulosti se skautským hnutím sympatizoval a velké množství zkušeností v této organizaci získal. Dalším faktorem může být to, že i přes náhodný výběr respondentů výsledky prokazují velký počet mladých osob do třiceti let, kteří dotazník vyplnili.

Před zahájením samotného výzkumu bylo stanoveno pět výzkumných otázek, které zde budou zodpovězeny.

VO1: Jsou skauti v oblasti přežívání v přírodě zkušenější oproti ostatním v poměru 70:30?

Ne, a to z důvodu menšího poměru zkušeností ve prospěch skautů. Reálný výsledek je poměr 58,5 : 41,5 s vyšší hodnotou pro skauty, který je znázorněn v grafu č. 14 – Celkové hodnocení.

VO2: Umí minimálně 90 % všech respondentů poskytnout první pomoc?

Ano, zpracované výsledky ukázaly, že 95,5 % respondentů by dokázalo poskytnout první pomoc. Tento výsledek je dokonce o 5,5 % procenta vyšší, než je uvedeno v otázce. Samozřejmě musí být brán zřetel na fakt, že člověk se v dané situaci může zachovat

nepředvídatelně a jeho vědomosti nemusí být plně využity. Pokud budeme hovořit o lidech, kteří mají praktickou zkušenost s poskytováním první pomoci, bude se jednat o 20 % z celého vzorku dotázaných. Tyto informace nalezneme v tabulce č. 4 – První pomoc.

VO3: Získává 90 % skautů informace ohledně přežívání ve volné přírodě prostřednictvím kurzů a ze svých volnočasových aktivit? V případě neskautů se o tyto informace nezajímá 50 % respondentů?

První část této otázky není potvrzena, jelikož z kurzů a volnočasových aktivit čerpá pouze 73 % skautů. Při formulování této otázky nebylo bráno v potaz, že někteří skauti mohou upřednostňovat jiné zdroje, případně už se nemusí pravidelně a aktivně zapojovat do činností ve skautském hnutí. To by mohlo vysvětlit 4 % skautů, kteří tyto informace nečerpají odnikud a nezajímají se o ně.

Nezájem o informace ohledně přežívání v přírodě potvrdilo pouze 21 % neskautů. Takže byla tato skupina příliš podceněna a výsledky dopadly lépe, než bylo předpokládáno. Důvodem může být snadný přístup k internetu a televizi, u této možnosti totiž najdeme 46 % odpovědí od neskautů. Odpověď tedy pro obě části otázky zní ne.

Tyto výsledky jsou znázorněny v grafu č. 10 – Informace.

VO4: Zúčastnilo se kurzu přežití minimálně 15 % všech dotázaných?

Ne, nezúčastnilo. Dohromady z celého panelu dotázaných se kurzu zúčastnilo pouze 7,5 % procent. Největší procento zúčastněných odpovědělo, že na kurzu nebyli, ale rádi by se zúčastnili, konkrétně 52,5 %. Zmíněné údaje jsou zaznamenány v tabulce č. 6 – Kurz přežití.

VO5: Bude se u daných skupin (skauti, neskauti) výrazně lišit schopnost ujít určité množství kilometrů se zátěží za den?

Ano, dle dat zaznamenaných v grafu č. 7 – Km/den víme, že kromě odpovědi 16–25 km za den, kde najdeme 40 % neskautů a 36 % skautů se schopnosti ujít určité množství kilometrů za den poměrně liší. Do 5 km za den ujde 6 % neskautů, všichni skauti ujdou

během dne větší množství kilometrů. 1–15 km za den ujde 34 % neskautů a 19 % skautů. Největší skupina skautů se nachází u poslední možné odpovědi 26 km a více, najdeme zde odpověď 45 % skautů. 20 % neskautů ujde stejné množství.

Výsledky práce prokázaly, že 52,5 % všech dotázaných má zájem o absolvování kurzu přežití. A pouze 12,5 % osob nemá zájem o informace ohledně života v přírodních podmínkách. To poukazuje na skutečnost, že pokud budou lidé lépe informováni a budou mít přístup k informacím, využijí ho. Údaje najdeme v tabulce č. 6 – Kurz přežití a v tabulce č. 10 – Informace.

Jak ukazuje tabulka č. 10 – Informace, 39 % respondentů si tyto informace samostatně vyhledává na internetu, v časopisech, televizi nebo v odborných knížkách. Jako velmi užitečné shledáváme zařazení pobytu pro mládež v přírodních podmínkách častěji, než je tomu v současné době, a to nejen ze zdravotních důvodů. Jako vhodné řešení se jeví víkendové výjezdy do přírody pro děti staršího školního věku.

Význam bakalářské práce spočívá především v zájmu o téma, které doposud nebylo zpracováno. Vzhledem k velkému rozšíření dotazníků a získání dostatečného počtu odpovědí je bakalářská práce vhodným základem pro práci diplomovou, ve které bych se ráda zaměřila na bodové hodnocení jednotlivých otázek a posouzení znalostí a zkušeností v závislosti na sociodemografických údajích.

Seznam literatury

1. BŘICHÁČEK, Václav *Skautský oddíl I*. 1. vyd. Liberec: Skauting, 1992. 175 s. ISBN 80-85421-046.
2. FERENC, Jiří *První pomoc pro zdravotníky zotavovacích akcí*. Ostrava: Skautské záchrannářské středisko, 2012. 65 s.
3. HRICA, Pavel a kolektiv *Průručka pre skautských vodcov: výchovný program pre chlapcov a dievčatá od 11 do 15 rokov*. 1. vyd. Bratislava: Slovenský skauting, 2004. 419 s. ISBN 80-89136-08-7.
4. CHRÁSKA, Miroslav, *Metody pedagogického výzkumu*, 2. vyd. Praha: Grada, 2016. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.
5. Kolektiv autorů *Skautskou stezkou: základní příručka pro skauty a skautky*. 1. vyd. Praha: Tiskové a distribuční centrum, 1998. 400 s. ISBN 80-86109-07-0.
6. Kolektiv autorů: *Přežij: příručka pro přežití v krizových situacích*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2008. 154 s. ISBN 978-80-7278-451-6.
7. Kolektiv historické komise (při Ústřední radě Junáka – svazu skautů a skautek) *Cestou k pramenům: skautské historické minimum*. Praha: Junácká edice, 1994. 56 s. ISBN 80-85209-27-6.
8. LLEWELLIN, Claire *Příručka přežití*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2009. 96 s. ISBN 978-80-204-1908-8.
9. MCNAB, Chris *Jak přežít cokoliv a kdekoliv: příručka pro přežití za každých podmínek a v jakémkoliv prostředí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 320 s. ISBN 978-80-247-3116-2.
10. MEARS, Ray *Outdoor Survival Handbook: A Guide To The Resources And Materials Available In The Wild And How To Use Them For Food, Shelter, Warmth And Navigation The Cheap Fast Free Post*. London: Ebury Publishing, 2001. 240 s. ISBN 0-09-187886-1.

11. PEARSON, Andrew *The Cub Scout Handbook*. 1. vyd. London: The Scout Association, 1985. 104 s. ISBN 0 85165 192 5.
12. PLAJNER, Rudolf *Úsvit českého junáctví*. 1. vyd. Praha: Junácká edice, 1992. 288s. ISBN 80-85209-25-X.
13. SETON, Ernest Thompson *Kniha lesní moudrosti*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1991. 338 s. ISBN 80-7033-084-8.
14. STILWELL, Alexandr *Jak přežít: Kniha, kterou možná budete (brzy) potřebovat*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2002. 192 s. ISBN 80-7237-311-0.
15. SVOJSÍK, Antonín Benjamin *Základy Junáctví*. Praha: České lidové knihkupectví a antikvariát Josefa Springer, 1912. 563 s.
16. ŠIKA, Vojtěch, *Hodnocení úspěšnosti účastníků praktické výuky letního a zimního přežití*. Praha, 2015. 74 s. Diplomová práce na UK FTVS. Vedoucí diplomové práce Jaroslav Dvorský.
17. ŠIKA, Vojtěch, *Úroveň individuální způsobilosti účastníku kurzů zimního a letního přežití*. Praha, 2012. 71 s. Bakalářská práce na UK FTVS. Vedoucí bakalářské práce Jaroslav Dvorský.
18. VÍTEK, Tomáš a kolektiv *Čekatelská zkouška*. 1. vyd. Praha: Junák – Český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z.s., 2016. 193 s. ISBN 978-80-7501-100-8.
19. WATKINS, David, DALALOVÁ, Meike *Táboření a turistika*. 1. vyd. Bratislava: Mladé letá, 1995. 128 s. ISBN 80-06-00617-2.
20. WISEMAN, John *SAS Survival guide*. 1. vyd. Glasgow: HarperCollins Publishers, 1993. 384 s. ISBN 0 00 4701670.
21. ZICH, František *Sociologický výzkum*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1976. 266 s.

Seznam příloh

Příloha 1 Seznam tabulek

Příloha 2 Seznam grafů

Příloha 3 Dotazník

Příloha 1

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Vyhodnocovací klíč

Tabulka č. 2 – Počet nocí trávených venku/rok

Tabulka č. 3 – Oheň

Tabulka č. 4 – První pomoc

Tabulka č. 5 – Km/den

Tabulka č. 6 – Kurz přežití

Tabulka č. 7 – Ztráta civilizačního prostředí

Tabulka č. 8 – Pitná voda

Tabulka č. 9 – Vybavení do přírody

Tabulka č. 10 – Informace

Tabulka č. 11 – Úkryt

Tabulka č. 12 – Celkové hodnocení

Příloha 2

Seznam grafů

Graf č. 1 – Pohlaví

Graf č. 2 – Věk

Graf č. 3 – Vzdělání

Graf č. 4 – Počet nocí trávených venku/rok

Graf č. 5 – Oheň

Graf č. 6 – Raněný

Graf č. 7 – Km/den

Graf č. 8 – Kurz přežití

Graf č. 9 – Ztráta civilizačního prostředí

Graf č. 10 – Pitná voda

Graf č. 11 – Vybavení do přírody

Graf č. 12 – Informace

Graf č. 13 – Úkryt

Graf č. 14 – Celkové výsledky

Příloha 3

DOTAZNÍK

Já a život v přírodě.

Dobrý den,

prosím o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci.

Je určen pro všechny starší 15 ti let.

Cílem je zjistit připravenost obyvatel ČR na situace v jejichž důsledku je nutné žít ve volné přírodě. A následně porovnat zkušenosti skautů a neskautů.

Děkuji za Váš čas.

1. Kolik nocí v průměru trávíte během jednoho roku venku?

(ne v budově, ne v kempu, ne v obytném voze...jako venku se počítá i stan, teepee, iglú, záhrab...)

3 nocí a méně

4–15 nocí

16–35 nocí

36 a více nocí

2. Máte zkušenost a umíte rozdělát oheň bez použití papíru, sirek, zapalovače?

(tj. křesadlo nebo jakýkoliv další způsob)

Nikdy jsem to nezkoušel

Zkoušel, nešlo mi to

Zkoušel, umím s menšími problémy

Umím, podobným věcem se běžně věnuji (v zaměstnání, během zájmových aktivit)

3. Umíte ošetřit raněného?

(tepenné krvácení, bezvědomí, srdeční zástava, zlomenina, spálenina většího rozsahu)?

Neumím

Teoreticky vím, ale nikdy jsem nepotřeboval

Umím (mám kurz zdravotníka zotavovacích akcí ap.)

Ano, mám zkušenosti (u nehody, praktické kurzy)

4. Kolik km/den jste schopen ujít se zátěží?

(batoh přiměřený věku a pohlaví s veškerým vybavením na 4 dny)

Do 5 km

6–15 km

16–26 km

26 km a více

5. Zúčastnil jste se někdy kurzu přežití?

Ne

Ne, ale chtěl bych

Ano, ale nezvládl jsem ho

Ano

6. Jaký je Váš pohled na situace, které zapříčiní ztrátu civilizačního zázemí?

(větší požár, letecká nehoda, blackout, nutnost žít v přírodě...)

Myslím, že nám nic nehrozí a o podobné věci se nezajímám

Je možné, že může nějaká nastat, ale připraven na to nejsem

Je pravděpodobné, že nějaká nastane, snažím se mít povědomí o tom, jak se zachovat

Vím, že taková situace nastat může a jsem na ni připraven, případně jsem se s takovou situací setkal

7. Umíte získat pitnou vodu ve volné přírodě v oblasti typické pro ČR?

Ne

Něco jsem o to slyšel/četl, ale neumím

Ano umím

Ano umím i v jakékoliv jiné oblasti (poušť, tropy, polární oblasti, hory...)

8. Víte jaké oblečení a vybavení zvolit do volné přírody na pobyt delší než 3 dny?

Nevím

Mám menší povědomí o tom, co si vzít, ale nikdy jsem v přírodě na delší dobu nebyl

Ano vím

Ano vím, běžně využívám v zaměstnání/při zájmové aktivitě

9. Odkud čerpáte informace ohledně přežívání ve volné přírodě?

Odnikud, nezajímám se o to

TV, internet, časopisy

Odborné knihy

Kurzy, volnočasové aktivity, v rámci studia, zaměstnání

10. Umíte postavit provizorní přístřešek jako úkryt před nepříznivým počasím?

(léto i zima)

Ne

Teoreticky vím jak na to, ale nikdy jsem nezkoušel

Ano, ale jen pro jedno z uvedených období

Ano (v zimě i v létě)

Kam byste se zařadil?

skaut (alespoň 2 roky)

neskaut

Pohlaví

muž

žena

Věk

15–19 let

20–29 let

30–49 let

5 a více

Vzdělání

bez vzdělání/základní vzdělání

vyučen bez maturity

SŠ s maturitou/nástavbové studium/VOŠ

VŠ